Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the ima-ges to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

N:R 21 (1220). SÖNDAGEN DEN 22 MAJ 1910. 23:DJE ÅRG.

IDUN
ILLUSTRERAD TIDNING FÖR KVINNAN OCH HEMMET
GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Svenska Jaktutställningen i Wien.

SVENSKA VILLAN.

Den är röd med hvita fönsterramar och bryter på ett fördelaktigt sätt af mot de andra ländernas slott och paviljonger. Såväl utan som innan är den präglad af förnäm enkelhet, och själfva utställningarna af Sveriges jaktlif, natur och konst äro åskådligt och smakfullt anordnade.

Förrummet är en kopia af ett rum i Kalmar slott, där äfven en freskomålning, föreställande Erik XIV:s jaktäfventyr, återfinnes i kopia. Till höger om förrummet ligger kungsrummet, där fondväggen upptages af en bild af konungen i jaktdräkt, omgifven af vackra troféer från konungens jakter. I samma rum äro tolf af Liljefors taflor upphängda, och här finnas äfven prof på skånsk väfkonst, från bl. a. mor Cilluf Olsson. Paviljongen inrymmer vidare en stor hall, där hufvudpartiet utgöres af en stor älg, och som vidare innehåller en vacker samling djurhorn från de skånska godsen bl. a. I ännu ett rum finner man ett utmärkt vackert diorama, utfördt af Thorolf Jansson, föreställande Stockholm, sedt från Skansen.

Främsta hedern af vår vackra utställning tillkommer hofjägmästare F. Björkenstam, grefve Tage Thott och direktör Burman.

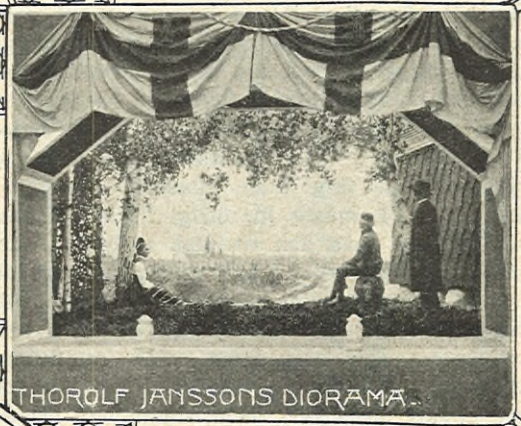

THOROLF JANSSONS DIORAMA.

PÅ DEN STORA internationella jaktutställningen i Wien intager Sverige, enligt hvad därvarande landsmän försäkra oss, det allra främsta rummet, och då deras omdöme bekräftas såväl af utländingar, som man ej kan skylla för partiskhet, som af de vackra bilder vår fotograf sändt oss därifrån, ta vi gärna detta omdöme för godt.

Den svenska gärdesgårdsomhägnade jaktvillan, hvars arkitekt är grefve Sigge Cronstedt, har fått ett utmärkt läge vid stora hufvudallén.

FÖRRUMMET.

STORA HALLEN FONDPARTIET.

KUNGSSALEN.

A. Blomberg foto.

Ur häfdernas skattkammare.

Spridda drag ur nordiskt kvinnolif under forn- och medeltiden af HANS HILDEBRAND.

III.

Något om den heliga Birgitta.

LÄNGE HAR jag letat efter en titel för denna uppsats, som kunde på ett kort och på samma gång korrekt sätt angifva dess innehåll. Men alla mina bemödanden hafva varit fåfänga En korrekt titel kunde jag nog finna, men det var omöjligt att finna en som var kort. Hellre än skrifva en titel på flere rader, vill jag här redogöra för det ämne jag nu vill behandla. För öfrigt får ju uppsatsen tala för sig själf.

Det är icke min mening att skrifva fru Birgittas lefnadsteckning: det har jag redan gjort en gång i Svenska Akademiens Handlingar. För öfrigt torde fru Birgittas betydelse vara känd af alla Iduns läsarinnor och läsare.

Det är icke min mening att här lämna en redogörelse för fru Birgittas uppenbarelser, i hvilka en from och rikt begåfvad kvinna framställer sina tankar, sina bekymmer för sig själf, för de sina, för fosterlandet, för den kristna kyrkan, sin glädje öfver Guds barmhärtiga kärlek.

Det är endast något visst i uppenbarelserna, som jag vill framhålla, om man så vill en bisak, nämligen hennes bildspråk. Uppenbarelserna hafva i allmänhet form af samtal mellan henne och Gud, jungfru Maria, andra helgon eller ock får hon lyssna till deras samtal med andra. Det är de viktigaste saker i religiöst hänseende, som här afhandlas, ibland kommer också politiken, den kyrkliga, ja, äfven den världsliga på tal. Bildliga uttryck äro mycket vanliga och detta icke tillfälligtvis, beroende på fru Birgittas anlag, utan i bestämd afsikt. Det heter på ett ställe: "Vår understånde lse gitter ej gripa andliga ting utan liknelser, som äro i världen." Vi måste för öfrigt i detta hänseende komma ihåg den rikedom af bilder, som förekom i kyrkorna. Jag menar nu icke de bildliga framställningarna af personer och tilldragelser, utan alla de otaliga bilder, hvilka förekomma som ornament. För en flyktig åskådning af nutidens människor förefalla de som enbart ornament, men åtminstone för de mera upplysta af medeltidens människor voro de mera än ornament, de hade en verklig betydelse.

Kan det hafva något intresse för oss att studera fru Birgittas bildspråk? Jo, det visar hvilka "liknelser, som äro i världen", som hade ådragit sig hennes uppmärksamhet. De visa åtminstone endels hvad hon sett i den värld, i hvilken hon lefde, hvad på henne hade gjort intryck. Endels, sade jag, ty naturligtvis har hon sett och uppmärksammat mycket, som hon icke haft tillfälle att framhålla i uppenbarelserna.

Den tid, i hvilken hon lefde, kan betecknas såsom ännu tillhörande riddarskapets tid. Högboren tillhörde hon det ridderliga samhället, hon ville höja detta till hvad hon ansåg vara ridderlighetens ideal, och många äro de ställen, i hvilka hon talar om riddarnes utrustning och deras vapen, hvilket allt för henne hade en symbolisk betydelse. Allt detta lämnar jag å sido, emedan det har ett alltför speciellt intresse.

Det område, inom hvilket hon haft tillfälle att göra iakttagelser, var mycket stort. Hon var född i Sverige, växte upp i Sverige, var gift i Sverige och blef där moder till flere barn, men hon besökte äfven andra land: Norge, Tyskland, Frankrike, Spanien, hon vistades länge i Italien, hon besökte Cypern, sedan korstågstiden ett konungarike, och det Heliga landet. Sina bilder hämtade hon från de olika områdena. Somliga af dem härstamma tydligen från Sverige, andra förråda en sydländsk härkomst.

För att skrifva denna uppsats har jag på nytt genomläst uppenbarelserna. Jag kan icke säga, hvilken gång det är som jag gjort det, men jag har gjort det med samma nöje som förr. Kunde det följande gifva läsarne någon del af det nöje jag känt, vore det mig kärt.

Olika slag af natur hade fru Birgitta haft tillfälle att skåda: Upplands och Östergötlands slättbygder, gränsfjällen mot Norge, Alperna, de växlande landskapen i Italien o. s. v. Men det synes föga troligt att hon i sitt bildspråk skulle återgifva de intryck af naturen i allmänhet, som hon mottagit. Enstaka antydningar finnas likväl.

Sol, måne och stjärnor kallar hon himmelstunglen, hvilka tjäna människan. Intet lekamligt ljus kan mäta sig med stjärnornas ljus och sken, men komma stjärnorna in i ett klarare himmelskt ljus, då synas de icke. Dagranden — ordet behöfver ju icke öfversättas — framgår med klarhet, den bådar och framleder solen, som går upp med ljus och hetta, smälter isen, och bärgas om aftonen. Lika visst som sommaren kommer efter vintern, lika visst skall Gud efter bedröfvelsen gifva hugnad åt dem, som äro ödmjuka och mera akta himmelska än jordiska ting. Fagra äro himmelstunglen, träd och örter, alla denna världens ting äro fagra och åstundliga, ehuru förgängliga, så mycket mera är alltings skapare fager och åstundlig. Jorden bär frukt, det är vädret, som gör jorden fruktbar. Skyn uppkommer i himlen genom hettan af jordens vätska och tjocknar där och så nedkomma ur skyn regn, hagel och snö. När skyn uppfar i himlen och lätt väder gått före den och i skyn synes något mörkt, då säga de, som äro ute och skåda detta, att skyns mörklighet synes teckna att regn skall komma, när skyn växer öfver hela himlen, då komma äfven tordön och ljungeld. Om flöden komma från tvenne källor, den ena ren, den andra med tjockt och orent vatten, då smittar det senare det rena vattnet. Hafssvallet stiger upp som ett berg för en stund, men förgås snart och varder till intet.

DEN HELIGA BIRGITTA.

Fru Birgitta kände till de faror, som kunna medfölja sjöfärder, och talar ett par gånger om dem. Själf synes hon icke hafva varit rädd för dem. En gång kom hon vid midvinterstid — vid den tiden företog man ej gärna på Östersjön några färder — seglande till en ö i Sverige, men som alla där boende lågo i sin bästa sömn, ville hon icke göra någon oro, utan stannade ombord på skeppet, till dess det dagades. Hon talar äfven om "segelstenen", som icke blott drager till sig järnet, utan äfven leder skeppet till trygg hamn. Kompassen användes således i Sverige på hennes tid.

De förnämsta skapade varelserna fördelade hon i tre grupper: änglarna, som hafva ande och ej kropp, människorna, som hafva själ och kropp, djuren, som hafva kropp och icke själ.

Hvad hon meddelar om änglarne må vi lämna å sido. Om människans kropp talar hon något, t. ex. om hjärnan och märgen i ledamöterna, om den söta lukten, som hasteligen drages genom näsan till hjärnan, att denna skall däraf styrkas, om handen, att om den alltid hålles återlyckt (knuten), då krampnas senorna och handen blir vanmäktig.

Gud säger, heter det i en uppenbarelse, att han låter sin årder (plog — detta ord förekommer icke i Birgittas skrifter) gå öfver hedningar och kristna. Om hedningarne uttalar sig fru Birgitta vänligt, ty hon ansåg, att de kunde vinnas för kristendomen, ja, att somliga af dem, ehuru icke till det yttre omvända, voro fromma. För "blåmännen" (negrerna) synes hon hafva haft en viss motvilja.

Hon låter oss ana en hjärtlig sammanlefnad inom familjen och spelar därvid för henne modern hufvudrollen. En mild moder, som ser sitt barn ligga kallt på jorden, utan förmåga att resa sig upp, gråtande till modern efter hjälp, hon upplyfter det till sitt bröst, värmer det med moderlig kärlek och vederkvicker det med sin spenamjölk. Modern är redobogen att sätta sig mot den våda och skada, som kunde möta hennes barn. Hon lockar barnet till sig genom att visa det ett äpple, men det kan ock hända att hon visar det riset — riset gör ett godt barn, säger ett under medeltiden förekommande ordspråk. När modern hör barnet bedja om något, som är det skadligt, är hon ej villig att lyssna till dess bön, utan stäcker dess gråt med hotelser, hvilka icke äro förestafvade af vrede, utan af misskund. Om än ett barn har hvad det behöfver efter sin vilja, ökas likväl det barnets glädje af att se moderns anlete blidt. När sonen näpses af en kärleksfull moder, kan han ej stort tacka henne i barndomen, ty han kan ej tänka för hvilken sak han straffas, men när han kommer till skäla ålder, tackar han modern, ty hennes näpst drog honom tillbaka från vrånga seder. Föräldrarnes kärlek fortlefde äfven sedan sonen vuxit upp: modern löper gladligen mot sin son, när hon hör hans röst, och när fadern ser sin son arbeta, löper han mot honom redan på vägen och lättar hans börda. Ja, äfven när sonen till en tid gått förlorad, men kommer igen, då löper modern ut på vägen mot sin villfarande son, tänder ljus, så att han ser vägen, visar, huru han skall kunna förkorta vägen, och omfamnar honom med glädje.

(Forts.)

Ärade husmödrar!

De som köpa utaf
Rosenfors hafregryn och Hafre-Sundhetsmjöl
få' alltid full valuta för sina penningar. Tillverkas under läkarekontroll och erhålles uti alla välsorterade speceriaffärer.
Partilager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grönblad.
Vördsammast Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya Valskvarnar, Rosenfors.

HR
Inreg. Varumärke.

Två af Röda korset.

Skiss af **Anna Lenah Elgström.**

JAG, SOM UNDER boxarupproret var den ende europeiske patienten på missionssjukhuset i Lao-Kay, vill berätta om hur mina vänner, den skotske missionsläkaren och syster Maria gingo i döden.

Aftonen före deras dödsdag var en mycket het och svart afton — så kvaf och tryckande, att det föreföll som hölle stjärnorna på att kväfvas.

Syster Maria hade satt sig på missionssjukhusets balkong och hvilade sig med ögonen på de beklämda himmelsljusen — bakom henne i den upplysta matsalen fyra hvita väggar, natten som ett svart förhänge, i den öppna dörren och under taklampan, som brann med ett sakta susande och kastade en ring af mässingsgult ljus ner på golfvet, den skotske missionsläkarens styfva, gamla ansikte och hans ådrade trötta händer, hvilka tvinnade skägget, som böljade upp och ned för hans långa, lugna andedrag — när jag blundar, kan jag se alltsammans igen och i den susande tystnaden höra, hur den gamle infödde sjukskötaren — föröfrigt den ende af tjänarna, som icke rymt — sakta hasade sig öfver golfvet uppe i andra våningen. Däruppe sofvo alla de sjuka, alla de svårast sårade, som icke kunnat fly; de andra hade missionärerna tagit med sig, då de drogo bort; fortets fall var nämligen blott en tidsfråga och om de stannat kvar till dess, skulle de alla blifvit ihjälslagna, ty vid detta laget skonade boxarna aldrig några missionärer. Däremot fanns det en svag möjlighet — svag, ty de hade ofta vågat det — att de icke skulle våga förgripa sig på det Röda korset.

Dock stark eller svag kvittade lika för Dugald Stewart och syster Maria, ty i hvilket fall som helst kunde icke de sårade lämnas att dö, förr än deras rätta stund kommit.

— Naturligtvis icke, sade de två.

— Icke alls naturligtvis, sade jag, ty eftersom denna stund för de flesta af dem i alla fall var mycket nära, kunde man tycka, att de borde gjort strax hvad som i alla fall skulle ske snart och gifvit sina vårdare tid att fly.

— Hur känns det att göra sig redo att dö för döende? frågade jag de två, och syster Marias ljusa skratt kom in från mörkret och mötte gamle Dugalds — något annat svar fick jag inte. Jag hade satt mig så att jag såg hennes ansikte, ty jag kände mig beklämd denna afton, den första, som jag tillbringade uppe på mina ben. I själfva verket hade jag nog varit tillräckligt återställd för att ha kunnat följa med missionärerna, men jag hade stannat kvar, till en del därför att det var fördelaktigare för min tidning, ty hvem vet om missionärerna, som alltid voro så försiktiga, råkat ut för några äfventyr värda att kabla om, men där Dugald Stewart och syster Maria voro — dessa två, om hvilka det talet gick från Seul till Tonkin, att ville man ha fatt i dem, fick man ta reda på hvar det var fara å färde och hvar ingen annan ville vara — där kunde man alltid vara säker på dylika; till en annan del därför att det denna gång icke fanns någon verklig fara för handen för andra än dem, som icke ville förneka sin tro — hvad som än hände kunde jag alltså vara trygg till lifvet, ty mig skulle det icke genera det allra ringaste att om så erfordrades afsvärja denna kristna tro, som jag icke ägde och som jag föröfrigt under min bana som tidningskorrespondent och specialist på österländska religionskrig å tjänstens vägnar redan ett par gånger förut varit tvungen att afsvärja, bland annat en gång i min första ungdom, då jag satt fången hos kung Theo af Abessinien. Jag resonerade nämligen som så att äfven en religiös högertidning som min måste föredra en korrespondent, som förnekade sin tro för att telegrafera nyheter, framför en martyr, som icke gjorde det, och jag tackade Gud för att hedningarna ännu höllo så styft på religionen, att sättet lönade sig.

Dugald Stewart, då ganska ung äfven han, satt i nästa bur.

Af nämnda skäl slapp jag dock åtskilligt före honom ur fångenskapen, men som väl var fick han aldrig reda på skälet, utan trodde att jag liksom han själf lyckats rymma. Han var inte stort bättre än hedningarna — inte ens den förfärligaste tortyr någon muhammedan kunnat hitta på skulle förmått honom att afsvärja sin tro. Det vet jag, ty kung Theo försökte.

Och dock var denna tro den grymmaste af alla kristendomens afarter, den dystra läran, som ett dystert fjällfolk hittat på om ett i tidernas morgon gjort nådeurval bland Kristi tjänare — ett slags oblidkeligt evigt lotteri, som bestämt ett fåtal af dem till evig salighet och de andra till evig fördömelse. Syster Maria var af samma tro — hur kunde hon? Hur kunde hon vara det? tänkte jag alltid och äfven nu. Och medan jag tänkte detta, hade lampan susat och den gamle doktorn oaflåtligt gungat af och an i sin gungstol, tankspridt betraktande sina tofflor, som hans gamla mamma gjort åt honom. Sorgsen hade jag lutat mig mot dörrposten och stirrat på syster Maria.

Nu hade molnen släckt alla stjärnor, men hennes ögon voro lika oafvändt fästade på den mörka himmeln, som fortets ljus glimmande tycktes tillbe, ty helig och gjord för andakt var den långa natten före mångas dödsdag.

— Hvad tänkte hon på? undrade jag beklämd. — Hvad kände hon? Tog hon månne farväl af lifvet, ty i morgon skulle hon nog inte få tid till det? Bad hon månne till den underlige och grymme Gud hon ägnat detta sitt lif — sitt korta, ensamma lif — ty hon var ännu mycket ung. Men i förtid åldrad, fastän likgiltigt glad, som den för hvilken sorg och glädje äro lika. Förvisso hade hon för länge sedan vändt ryggen åt den verklighet, som blott är verklig så länge den varar, men med hvilken de flesta af oss äro nöjda, och fördjupat sig i det land, hvarifrån man kan se evigheten — det land, hvarifrån man icke kan återvända.

Men hon var ju så ung — hvad hade händt henne, eftersom hon redan hunnit dit andra sällan komma före sin död?

Ty vägen dit, den måste vara svår — — ja, svår. Den måste vara lång — ja, mycket lång. Ja, hon *var* långt borta, hon rörde sig inte, inte ens hennes ögonlock darrade, och hennes slitna unga händer lågo som vanligt, då hon hvilade sig, orörligt fridsamma i hennes knä — dessa kära välsignade händer, som jag sett ha samma fasta tillitsfulla rörelser äfven då de brådskande arbetade på att rädda lif, som hängde på ett hår.

Från dem såg jag bort till gamle Dugald, som rest sig och i sina praktfulla tofflor traskat bort till skänken, där han stod och torkade tre glas med en handduk och sitt trötta godmodiga gamla hufvud på sned.

Och jag tänkte vemodigt att äfven om de två varit umgängesvänner med döden hela sitt lif och det ännu förtroligare än jag — så — hur *kunde* människor vara så drömlikt likgiltiga för sitt eget öde? Hvad var hemligheten af den öfverlåtande blida frid, som i denna dystra natt — sannolikt deras sista — kunde lägga den ungas händer till ro i hennes knä och i djupaste lugn lät den gamle torka sina glas under det att jag, jag, som inte skulle dö, som hade förnekelsen att ta till, var så beklämd? Eller var det kanske just därför att jag icke skulle dö — därför att jag *kunde* förneka, därför att jag icke hade någonting att lefva och dö för som hon därute, ingenting som höll att ta i, då jag grep efter det med tankarna? Och mitt sinne fylldes af formlös ängslan.

— Syster, kom in! hade då den gamle mannen ropat. Och hon kom helt lydigt in, en böjd och mager ung kvinna, hvars hvardagliga ansikte var sällsamt ungt trots de förtidiga rynkorna. Hon blinkade mot ljuset och log fridsamt och lugnt, då hon satte sig ett litet stycke från oss och på nytt lade sina händer till hvila.

Så kom gamle Dugald med sina glas, han fyllde dem med vin och vi lyfte dem mot hvarandra tigande, ty vi förstodo hvarandras tankar.

Stillhet.

En het vind hade vaknat, den kom stötvis om hörnet och tjöt, däremellan inträdde en obarmhärtig tystnad. Det var gamle Dugald, som bröt den. Han stod nu i balkongdörren och såg ut i natten, som dof och bäfvande tyst stod utanför med släckta ljus och stjärnor.

— I morgon så här dags, sade han — med svårighet som alltid, då han försökte säga något, som icke hörde till hvardagen.

— Hvad? frågade syster Maria, ty det var till henne han vände sig och alldeles säkert hade han glömt, att jag fanns i rummet.

— I morgon vid denna tid — tog han åter i med ansträngning — kanske vi två fått veta — — han tystnade.

— Hvad? frågade syster Maria lågt.

— Det Gud af evighet bestämt oss till — — — i bäfvan med djupa, trofasta ögon sågo de på hvarandra.

— Ske Guds vilja!

— Amen, hviskade syster Maria.

— Säg mig, brast jag då ut, ty jag kunde icke längre tiga — säg, hur ha ni kunnat uthärda lifvet i en sådan tro? Värre än hopplöst, meningslöst hårdt måste det vara att bära korset utan förvissning om kronan! Människor, ni lefva ju bara en gång! Om ni dör i morgon och den Gud ni lefvat och dödt för förnekar er? Sannerligen, vänner, er tro fordrar ett vanvettigt mod och dock kan jag knappast tro att det modet alltid hindrar förtviflan? — Den gamle högländaren vände ögonen mot mig, de uttryckte ett bittert lugn.

— Hvad är en människa mot den Eviges rådslag? Hvem är hon att hon skulle schackra med Gud? frågade han sorgset. — Om ett eller tusen lif lefda i hopplös förtviflan blott uppenbara hans sanning så — hvad mer? Gaf icke Kristus sin gudom för att fullborda den? Ville icke aposteln ge sin egen salighet för brödernas? Skulle icke jag, Dugald Stewart, stackars mask, ge min, om Gud af evighet så beslutat? — Hvad är en människa? ropade han.

I den tystnad, som följde på det sorgsna ropet, lutade syster Maria sig fram.

— Hvad är en människa? upprepade hon ljust och fridfullt — nej, en människa är dock icke något så viktigt — —

De sågo hvarandra in i ögonen och logo ömt och hemlighetsfullt som i hoppfull sorg. Men jag vände bort mina, ty jag begrep att jag råkat få skåda det höga vanvett, som då och då för en människa eller en generation utom sig själf och rifver sönder den hinna, som det tillfälliga jaget bildar omkring den gemensamma själen, som varar, upphofvet till all trofasthet och alla stora gärningar och bestånde verk, det femte och största af elementerna — Andens.

Begär alltid granit-emaljerade KOCKUMS **Kokkärl**
OBS.! Fabriksmärket.

Giftfria och syrefasta.
Prisbilliga.
Fås på begäran öfverallt i hela världen.

IDUNS MODELLKATALOG
Oumbärlig för alla sömmerskor och för alla hem.
Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Koloreradt omslag.
Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

Men jag hade ingen del i det, jag var icke vanvettig, jag var mycket nykter och jag vämjdes vid min ljumma nykterhet med en bitter känsla af afsmak vid mitt långa lif — hvarken lyckligt eller olyckligt, hvarken fridfullt eller öfvermåttan fridlöst, hvarken bättre eller sämre än de flestas, bara lika sammanhangslöst och tillfälligt — den stack mig som en kroppslig plåga och något inom mig, som jag kufvat och förkrympt, som jag icke kunde förstå, men ej heller längre hejda, reste sig som i dödsvånda och ropade efter något helande och förenande — en sanning eller om jag icke var värdig en sådan, en villfarelse, hvilket som helst — — ty villfarelserna gå förbi och försvinna, men troheten ger del i det som varar.

Ju längre tystnaden blef, ju ensammare och ängsligare blef jag, ju djupare och mera frånvarande de två fanatikernas leende — ett sådant, som brudar och döende le.

Tills — ett, tu, tre! en dof skälfvande knall splittrade det och strök ut hvarje annat uttryck än vaksamhet från deras ansikten. Ännu en och vi sprungo upp — så en till och därpå förenade de sig till det djupa brummande dånet af en liflig kanonad.

— De börja tidigt i dag, sade doktor Dugald.

— Och det är sista valsen, svarade syster Maria helt gladt; hon gick mot dörren.

— Hvart skall ni?

— Mah-Toh måste ha sin välling och kocken har ju rymt, svarade hon helt prosaiskt och försvann. Gamle Dugald följde henne och jag linkade ut på balkongen. Det hade börjat dagas, men den kalla, hvita luften var redan så fylld af töcken och rök från striden vid fortet, att man blott stötvis och blixtsnabbt, ungefär som på en kinematograf, kunde uppfånga snabba, svaga glimtar af gevärseldens gula gnistor och under fortets murar en vältrande svart massa, hvarur utgick ett oafbrutet buller dämpadt till mummel af afståndet och röken — därpå drogs töckenslöjan åter igen och man stod utanför och visste ingenting.

Den gamle sjukskötaren kom stapplande öfver gården med Röda korsets flagga och jag gick ned för att hjälpa honom att hissa den, ty jag såg att han var alltför medtagen af förskräckelse för att kunna göra det eller något annat. Men han hade i alla fall mycket att uträtta — hela den vanliga kretsgången af dagliga plikter och arbeten skulle fullgöras och det lika bra som vanligt, fastän de händer, som gjorde dem och de som mottogo deras frukt, kanske om ett par timmar skulle vara liflösa.

Men, tänkte jag, medan jag vattnade hästarna, ty i sådana stunder brukar man vara fallen för att tänka på denna lifvets sällsamma ohyggliga likgiltighet för döden — men det skulle alls ingenting ändra i det tingens rullande hjul, som tillvaron hvälfver, nya händer skulle genast gripa tag, där våra fallit ned, och kretsgången rulla vidare utan ett enda hak eller en endaste lucka, utan att någonting i verkligheten händt.

Och medan jag tänkte detta, rullade jag mekaniskt min del af det genom att hjälpa tjänaren att ställa i ordning utomhus, liksom den gamle doktorn genom att gå sin vanliga morgonrond och syster Maria med att ge sina sjuklingar deras första mål för dagen, fastän de sannolikt icke skulle få upplefva det andra, och sedan med att göra i ordning frukosten åt oss.

Hela tiden vi åto dundrade kanonerna oupphörligt och hela huset skakade, då bullret i långa kårar ilade genom dess grund och skvalpade våra koppars innehåll öfver bordduken. Vi hade nästan slutat, då dörren flängdes upp och den gamle sjukskötaren kom inrusande, alldeles gulgrå af förskräckelse. — De komma! skrek han — de komma!

Kanonaden hade plötsligt tystnat och vi hörde, hur hans tänder slogo mot hvarandra.

— Fortet är taget! De slakta! De slakta! Göm mig för Kristi barmhärtighets skull! Göm mig!

Gamle Dugald såg lugnt på honom öfver sin kaffekopp, drack så sorgfälligt ur den och reste sig sedan.

— Kom, så gå vi ner och ta emot dem.

Innan syster Maria följde honom, lade hon sin hand på sjukskötarens skakande axlar och förde honom mot dörren. — Gå upp i sjuksalen och bed med de andra, sade hon blidt, under tiden ska vi sköta om det här.

Utanför dörren stannade jag slagen af en plötslig tanke. — Ni har väl revolver?

Hon tog upp en liten browning ur sin förklädesficka. — Bara i yttersta nödfall, ni förstår nog?

Om jag förstod!

— Då måste jag, fortsatte hon nästan ursäktande, annars inte, ty det är skrifvet: "Den som tar till svärd, han skall förgås för svärd."

— Men det är ju inget svärd, utan en revolver, sade jag. Gud tröste mig, skrattade hon inte.

Och så gingo vi ned mot det svaga tjutet, som för hvart trappsteg vi togo blef allt starkare. Nere på verandan stod gamle Dugald likt en värd, som väntar på att välkomna sina gäster, fast en något bister värd, ty han hade en revolver i hvar ficka. Syster Maria gick och ställde sig bakom honom med armarna fridfullt i kors.

Det var jag, som gaf till ett rop, då boxarna kommo i sikte. Men det var blott den första plötsliga anblicken af dem, som verkade skrämmande, sedan stod jag egendomligt oberörd och likgiltig, och som om jag befunnit mig på en plats dit de aldrig kunde nå, iakttog jag den kompakta massan, som tjutande i djuriskt jubel och brunstig lust att döda kom vältrande ned öfver höjderna likt ett vattenfall af blanka, gula skallar och blodfläckade blåa kläder. De ormade öfver det blanka gröna gräset på slätten och genom floden, som, då de stego upp ur den, var svagt ljusröd af det färska blodet på deras kläder — så doldes de af de rökskyar, som kommo drifvande från det brinnande fortet, men vi sågo då och då deras vapen blänka till — för hvarje gång allt tydligare — och verandan, där vi stodo, skakades redan af det dånande jämna fottrampet. Det lät som pulsslagen i en väldig feberdröm i tystnaden, ty nu tjöto de icke längre och vi sågo på hvarandra — af gammalt visste vi hvad det betydde, då en rasande folkhop rör sig som *en* enda man i en enda tyst och obeveklig afsikt att döda. Men syster Maria log som förut.

— Ni är modig! utbrast jag ofrivilligt.

— Men ni är modigare, svarade hon snabbt och gladt, ty dö vi, så dö vi för Kristus, men ni, hon log igen, ni dör för Aftonposten.

Jag kippade nästan efter andan som för ett slag. — Jag hade ju nästan glömt att jag icke skulle dö — att jag skulle förneka — och varit sällsamt lycklig — Gud gifve, att jag hade mod att dö för Aftonposten! tänkte jag vildt och vanvettigt och med det upphörde jag att tänka alls, ty nu voro boxarna öfver oss.

Nu tego de minsann inte — tjutande med en enda dånande omänsklig röst rusade de öfver bron och in på gården.

Och som om någon ryckt i oss med en tråd satte vi oss alla tre i rörelse och gingo öfver planen fram mot dem.

I spetsen för skaran sprang en lång mager djäfvul med läpparna uppdragna i ett stelt grin så att tänderna syntes — han lyfte upp handen, medan han sprang, och just då doktorn kommit inom hörhåll och öppnade munnen för att tala, skrek han något med en röst, gällare och högre än röster ha lof att vara, och som en rasande kör föll hela skaran bakom honom in med ett enda rop: Förneka, förneka!

Resten hördes inte.

Jag såg gamle Dugald skaka på hufvudet likt en häst, som fått bromsar i öronen, hans läppar rörde sig och då han icke kunde göra sig hörd, pekade han vädjande på det röda korset på sin arm.

Förgäfves — och det hade vi förstått genast vi sågo dem. Jag hade ryckt syster Maria baklänges, men hon slet sig lös och sprang fram till gamle Dugald, jag efter och nu stodo vi alla tre rygg mot rygg midt i ringen. Som en råttfälla slog den i lås om oss. Hvart vi vände oss böljade samma vågor af stela, gula ansikten lika hvarandra som i en mardröm,

Majkväll.

ÄR KVÄLLEN ej förtrollande
med rika färgers spel,
med blomsnö öfversållande
liksom i dröm din själ?

Du känner lifvet spinnande
din lyckas sköra tråd,
när du ser västern brinnande
som guldstänkt purpurvåd.

Och kommer så du seglande
i stilla aftonglöd,
när viken ligger speglande
din stuga, vallmoröd —

Du hör, hur bäcken risslande
bland guldvifstufvor går,
du hör en stare hvisslande
ur ljusgrönt hasselsnår.

Du ser till hemmets tryggande,
hur under tegeltak
två svalor flyga byggande
sitt gråa lergemak.

De flyga sakta sjungande
om ljusa junidar —
då lyfter allt betungande
och bort mot molnen drar.

Som eld i kvällsol blänkande
din stugas rutor stå,
tills natten kommer sänkande
sig florslätt ur det blå.

Då djupt ur djupet glimmande
ses Venus, silfverblek —
en fallen stjärna simmande
i nymfers böljelek.

DANIEL FALLSTRÖM.

GLÖM! nu icke att **i tid** förse Eder med ett ex. af
IDUNS MODELLKATALOG N:r 2
för **vårsäsongen.**
Flera hundra
vackra modeller!
ärgtrycksomslag!
Pris: 60 öre.

Våra nyaste parkskulpturer

och deras aftäckningar

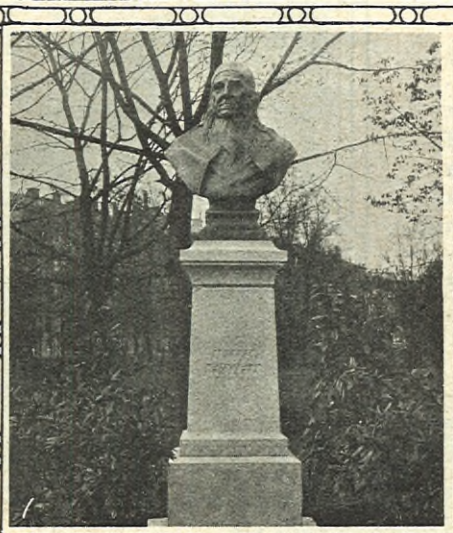

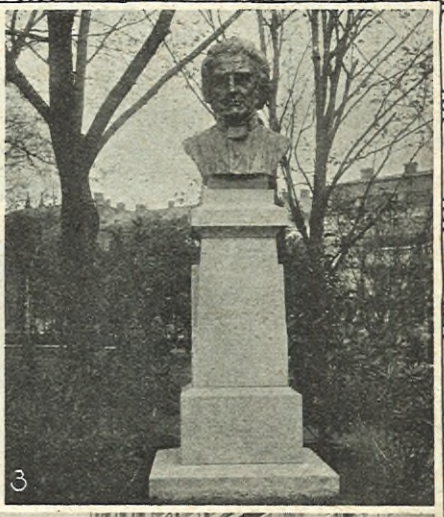

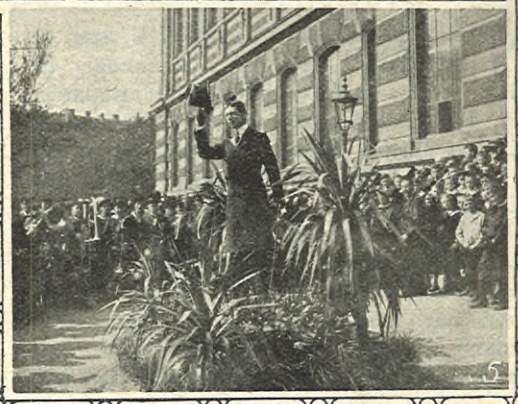

1. Anders Fryxell. Byst af Walter Runeberg. 2. Morgonbad. Byst af A. Zorn. 3. Peter Wieselgren. Byst af G. Malmkvist. 4. Biskop Schéele talar. 5. Kronprinsen bjuder täckelset falla.

VÅRA OFFENTLIGA parkanläggningar ha i vår fått tre nya skulpturer till sina öfriga. Af dessa ha två i dessa dagar samtidigt aftäckts i Humlegården. Det är häfdatecknaren Anders Fryxell och den svenska nykterhetsrörelsens fader, Peter Wieselgren, som nu många år efter döden hedrats med hvar sin minnesstod — samhällets tack för deras betydelsefulla kulturella gärning. Den högtidliga aftäckningen skedde i närvaro af kronprinsen-regenten och medlemmar af Wieselgrenska och Fryxellska släkterna efter ett högtidstal af biskop v. Schéele, samt firades yttermera med en bankett på Grand Hotell, som gick helt och hållet i nykterhetens tecken.

De båda bysterna, af hvilka Wieselgrens är utförd af skulptören G. Malmkvist och Fryxells af professor Walter Runeberg, pryda väl sin plats framför det K. Biblioteket.

*

Ett annat skulpturverk, som endast har till ändamål att försköna den plats där det står, är Zorns graciösa lilla fontän Morgonbad, som, skänkt af en mecenat, nu står midt i den lilla planteringen nedanför Konstakademien mot en bakgrund af Norrströms hvirflande vatten och broarna till Riddarholmen med kyrkans genombrutna torn, Mälarfjärden och Söder Mälarstrand. Platsens format passar till flickans och den som med spårvagnen far förbi och ser henne stå där bland den ljusa grönskan och spruta vattnet öfver sina unga lemmar, obekymrad af åskådarna, inser att Stockholm fått sig tillfördt ett nytt skönhetsvärde.

"Mamma, hvad skall jag göra?"

Ett kapitel om våra barns lekar och sysselsättningar.

SÅ LYDER PRISÄMNET för juli i vår serie "Årets tolf kapitel" och uppmana vi alla dem af våra läsare, som sitta inne med erfarenheter på området, att genom Idun framlägga dessa för vår läsekrets. Täflingsartikel, som icke gärna i längd bör öfverskrida 4 Idunsspalter, insändes till *Iduns redaktion, Stockholm, senast den 31 maj* och förses med påskrift: "*Iduns artikeltäfling*". För den enligt redaktionens åsikt bästa artikeln utfästes ett pris af

ett hundra (100) kronor

och den prisbelönade uppsatsen inflyter i något af Iduns julinummer.

---

alla med läpparna uppdragna i samma styfva vargrin så att tänderna syntes som hvita ringar kring de öppna svarta svalgen, hvarur yrande och skummande steg ett enda långt ihållande tjut.

— Förneka! Förneka!

Nu hade det ju varit tid för mig att stiga fram och lyda dem. Det var hög tid. Men — — Jag hade styster Marias hand i min, vi stodo tillsammans skuldra mot skuldra, just nu frågade jag inte efter något annat — jag var med, jag förnekade inte, inte ens jag — hvad? Det som varade hvad namn det än hade. Jag var med!

Och en djup och trotsig glädje fyllde mig, då jag blundade och drog upp axlarna för att möta den rasande hopens vrål. Som mörka vågor slog det ihop öfver våra hufvuden, men plötsligt höjde sig öfver dem en kvinnas höga, guldklara röst likt en ljus stråle i det ondskefulla larmet.

— Kristus! svarade den i triumf utan gräns och jag såg, att hennes ansikte hade ett uttryck af nästan vanvettig lycka.

— Kristus! omigen likt en stjärna, som lyser i mörker och faller, och nu föll gamle Dugalds trofasta, trötta röst in.

Jag öppnade ögonen och läpparna, färdig att kväfvas. Anföraren steg hastigt fram ur ringen, han hade en yxa i handen och höjde den sakta som för att ge signal.

Jag fick luft.

— Kristus! ropade jag till. Kristus! ännu en gång och för mig var det som om det osägbara, som formlöst ängslat mig så länge, fick luft i detta rop. Det var min själs djupa, stilla hemlängtan till evigheten.

Och sedan den blifvit utropad, föll ett ljufligt lugn öfver mig och mitt hjärta blef stilla likt de saliga dödas hjärtan, medan jag själf var i bödlarnas händer. I en kort blixt såg jag syster Marias ansikte i det mörka förvirrade vimlet — det gungade upp och ned bland de rasande, ty nu sletos de om oss. Vi rycktes mot hvarandra och just då vi flämtande och förblindade raglade förbi hvarandra, hunno vi att se in i hvarandras ögon och säga farväl.

Fridfullt fria, gladt öfverlämnande sig voro hennes, blodet rann i en smal stråle ned i dem och ned i hennes mungipor, men hon log frånvarande och ljust. Så pressades hon och trampades ned — jag hörde det fasansfulla ljudet af ben, som krossades, men från marken kom ett sista lågt rop — Kristus! likt ett ljus, som tändes i mörkret och genast släckes.

Och sedan vet jag intet mer. . .

*

Inte förrän jag vaknade på sjukhuset i Tonkin och alltsammans långsamt kom tillbaka. Och jag hann tänka på det, ty det dröjde länge innan jag blef frisk, och en krympling kommer jag alltid att förbli, som måste tigga, om icke människorna äro goda — jag hann fråga mig själf om mycket — om det jag fått var värdt det jag gifvit?

Men svaret blef alltid med syster Marias hoppfullt sorgsna röst, att en människa dock icke är något så viktigt — icke något så viktigt i alla händelser, att hon uppväger en förnekelse. Ty vi växla och försvinna, men den eviga rättfärdigheten, hvars material vi äro, om vi icke välja att vara ingenting, den varar hvad namn den än har.

För mig är den namnlös, men jag har valt den och ämnar hålla fast vid den.

Jag är glad — dock har jag ofta hemlängtan.

Innan 7 kr. betalas för ett snörlif, bör ifrån Franska snörlifssömmeriet i Stockholm, 1 Norrmalmstorg, 1 tr., dess illustrerade priskurant rekvireras.

Salamander alla sorter. Enhetspris **15,—**
Dam- & Herr-Skodon Lyxutföring 18,—

Åt solsidan

det Larssonska hemmet, hvaraf vi med förläggarens välvilliga tillåtelse meddela ett urval. Den knyter sig tätt intill de föregående serierna af samma art, och man erfar enahanda känsla, som när man påträffar gamla bekanta från en förut läst roman i en ny, blott äldre och värdigare. Fru Karin, som vi minnas som en ung fru med ett litet bylte,

NÄR DEN AKVARELLSERIE, som nu utställes i Hallins konsthandel, till julen samlas och utgifves i ett album på Alb. Bonniers förlag, kommer Carl Larsson själf att skrifva texten, och ingen annan bör ju heller skrifva den, eftersom den bäst förstår att prisa solen, som står midt i solskenet. Den rent litterära talang, som Carl Larsson ådagalägger vid anordnandet af sina genrebilder, träder ju för öfrigt i dagen, äfven när han tar pennan i hand. Men medan vi vänta på denna text, några provisoriska antydningar om den nya serie från

kalladt Suzanne, i armarna, har nu fått något af den medelålders husfruns stilla och vemodiga värdighet, där hon tanketyngd går bland strandrabatternas granna blomster, eller där hon mot aftonen lägger af sin pincenez och sin flit för att ett ögonblick lutad mot ryggstödet, hvila ut i rummets varma kvällsstillhet.

Suzanne och Lisbeth äro nu uppvuxna unga kvinnor med en sådans enkla och förnäma grace, Pontus student och Kersti en skolflicka med vaxduksväska och läxor. Endast Esbjörn tyckes ännu höra till ledighetskommittén, som har tid att "se på", han är framme med sin lilla nyfikna näsa, när pappa etsar eller målar och när syskonen ta ett spelparti under julferierna, han hjälper till när mamma spritar ärter och förekommer i så många situationer, att man blir fullt förtrogen med den unge mannens alla sysselsättningar från morgontoaletten — och dessförinnan — till lässtunden före läggdags.

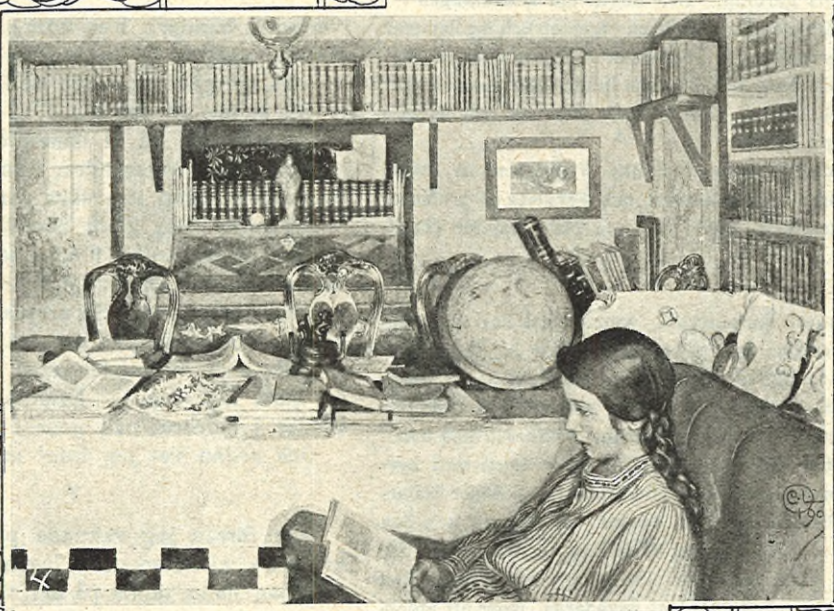

Som sagdt, familjen har fått några år på nacken. Men den glada blick som sett, och den mästarhand som återgifvit allt detta ha icke åldrats, förefalla kanske nästan yngre än förr, i hvarje fall i den mån, som färger är ungdom. Så lysande färger ha aldrig förekommit på Carl Larssons akvarellpalett och detta starka jublande blå, som återkommer öfver allt, är en ny gunstling hos honom.

Det slår en föröfrigt genast, att artisten i och med denna nya serie ändrat manér och lämnat den färglagda teckningen med tuschkonturer. Där har blifvit mera djup och mera luft i taflorna, solskenet ligger in och spelar öfver flickornas hår, när de sitta kring

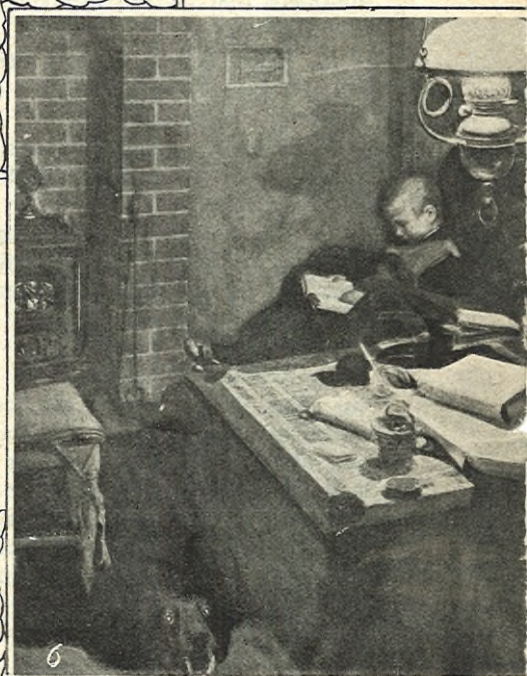

1. KERSTINS FÖDELSEDAG. 2. PONTUS' RUM. 3. KARIN. 4 LÄSRUMMET. 5. BADRUMMET. 6. STRAX FÖRE SOFDAGS. 7. BRUDTÄRNEBEKYMMER.

A. Blomber

Akvareller af Carl Larsson.

Det vackraste och gladaste man kan få ut ur begreppet hem, som i sig gömmer så många möjligheter till godt och ondt, till glädje och olycka, är samladt i denna serie, och så enkelt och osökt och öfvertygande, att det bör kunna icke blott glädja och stärka dem, hvilkas uppfattning gå i samklang med konstnärens, men äfven beveka dem till att bevilja ett undantag, hvilkas erfarenheter gå i en motsatt riktning.

Vi äro skyldiga konstnären vårt tack för den bild han gifvit af hemmet, på en gång en upprättelse efter allt hädande och en förebild. Men samtidigt måste vi i tankarna hembära henne vår tacksamhet, som tyst lagt sin egen konstnärsgärning helt åsido för att omsätta sin begåfning i hemmets ordnande och som skapat och varit värmekällan i det hem, från hvilket en så stark och intim stämning strömmar emot oss ur konstnärens verk. E. —ER.

sybordet med väninnans utstyrsel, det bryter sig mot orasan, framför hvilken husjungfrun tar sig en liten hvilostund under morgonstad[illegible] och det blänker på de hvita hucklena kring trädgårdsbordet, så att de se ut som en flock hvita segelbåtar, ehuru det annars är Kerstis födelsedagsgäster, som trakteras i trädgården.

Af dessa hembilder äro flere af den art, att de verka ensamt för sig som fristående genres utan att såsom åter andra behöfva ses i sammanhang med de öfriga. Brudtärnan, som i sista stund hejdas af sin mor, som upptäckt någon skavank på hennes hvita dräkt och nu står tåligt stilla, och låter sig behandlas, med tankarna redan borta vid det väntade nöjet, är en sådan bild. Motivet är nu ingalunda nytt, men medan många konstnärer velat lägga in något af bitter kontrastverkan mellan den, som gör arbetet och den som väntar nöjet, ligger öfver den Larssonska versionen endast en ljus och harmonisk stämning. Den enkla klädningen, som lyser så bländande hvit i solen, har inte kostat uttröttade sömmerskor några vaknätter, ej heller lägger den något pinsamt tvång på bärarinnan, och mellan mor och dotter växlas endast glada ord och goda råd under det arbetet pågår. Ett mera ovanligt motiv är däremot scenen från badrummet, det är åter brudtärnan, nu i badkappa, som redan tagit af tofflorna för att hoppa i badkaret. Man torde icke spå fel, då man säger att dessa två taflor komma att bli särskildt omhuldade af allmänhetens gunst och i sinom tid såsom reproduktion pryda många väggar. Det samma blir antagligen fallet äfven med interiören från tvättstugan. — — —

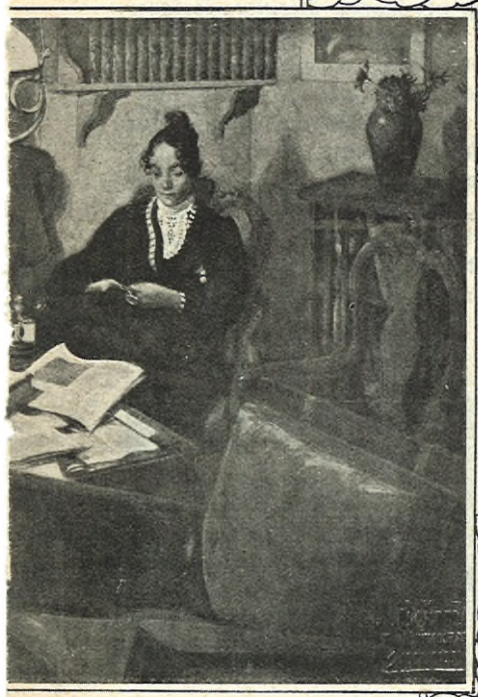

8. MAN FÅLLAR HANDDUKAR TILL VÄNINNAN ELSAS UTSTYRSEL. 9. EN HVILOSTUND. 10. KÖKET, SOM BLIFVIT ETSLOKUS.

g foto.

I Marocko.

MOSKÉ I TANGER.

Den heliga sherifan.

JAG KOMMER mycket väl ihåg, säger kaptenen på Rotterdamsche Lloyds Javabåt, där vi stå på hans däck och titta efter den första skymten af Afrikas kust, jag kommer ihåg en gång för flera år sedan, då jag hade sherifen med harem ombord. Kvinnorna fördes djupt beslöjade ned i hytten — tre hustrur! två slafvinnor! — hvars dörr af mohren noga låstes bakom dem. Nyckeln låg i hans gördel och lämnades till uppasserskan omedelbart före hvarje måltid, som skulle bäras in till dem. Hon hade fått göra ett högtidligt löfte i min närvaro att låsa dörren och återlämna nyckeln direkt, genast till honom. Hon blef bra betalad för besväret förstås! Vid ankomsten till Tanger hade han särskild jakt emot sig och bar själf ner hvarenda en af dem för fallrepstrappan. Han hade hälsat på i England några veckor och troligen inte vågat skilja sig från de bruna dyrbarheterna.

Kaid Sir Harry Maclean, den gamle generalen öfver Marockos armé, som i trettiofyra år bott i Fez, sultanens stad, vände sig lifligt om.

— Vet ni, sade han, att den största heliga sherifen därborta, "hufvudmannen", är gift med en engelska, en bildad engelsk kvinna, som left i hans harem som första hustru nu i mer än trettio år. Sherifen var en svart, tjockläppad mohr, sin negermoders trogna afbild. Men han härstammar verkligen från Muhammed genom profetens dotter Fatima och har stor religiös makt. Hon är som hans första hustru också förklarad helig och hvarje muselman kastar sig i stoftet för henne. Ja, ja, mina flickor känna henne, vi ska nog föra er tillsammans, min kära fröken journalist.

Och den hvithårige gamle mannen, som Raisuli, sultanatets röfvares röfvare, så illa handterat, blinkar med sitt enda öga och utlofvar alla Marockos härligheter på en presenterbricka.

Och så dyker Afrikas linje af kullar upp och det lilla hvita Tanger, som under granatträd, palmknippen och sykomorer ligger slängd öfver en sluttning vid den brusande Atlanten, stiger fram som en bländande ljusfläck. Därnere tycks himlen alltid vara blå, solen alltid lysa. Och med grönska skiftande från spädt ljust till djupt grönt som bakgrund, klänga sig de hvita eller ljusblå platta husen uppför kullen, hopträngda öfver gator smala som prång. Därborta, säger sir Harry, och pekar på platån öfver staden, där ligger sherifernas hus, hvars döda haremsmurar stå vakt i dolda trädgårdar med höga, befästa yttermurar kring mohriska gallerier och plaskande springbrunnar.

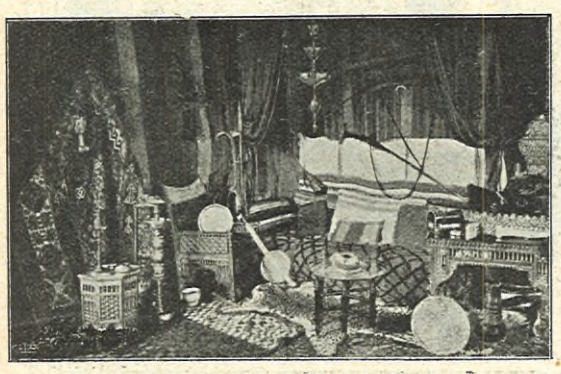

ETT EUROPEISERADT HAREMSRUM.

Båten har länge sedan kastat ankar i bukten, jakten fört oss i land, det har gått dagar och veckor, och alltjämt lockar tanken på den heliga engelska sherifan.

Och så en dag rider jag dit upp i flödande middagssol. — Man hvarken går eller åker i Marocko, vägar och gator äro stenrösen eller bottenlösa träsksjöar, på nätterna svarta som grafven, ity att gatubelysning är en okänd lyx i det landet Marocko. Man rider, rider kamel, rider åsna, rider mula, rider häst, rider från vaggan till grafven, om dagen med en barbent arab i gula tofflor bakom sig, svängande en käpp och hojtande "Arrow, arrow!" om natten företrädd af en sprakande fackla och med en brun hands stadiga grepp i betslet.

Det råder ett vimlande folklif i de trånga gränderna. Packåsnorna stryka mot murarne och väja för fotgängare och käppslag. Högtidliga mohrer med uttryckslösa, blekförnäma ansikten vandra långsamt mellan beslöjade kvinnor, svarta slafvar arbeta sig genom motströmmen med tunga korgar på hufvudet, vattenbärarne svänga sin ludna kruka i luften, eunucker röja väg för förnämare haremskvinnor, tiggare med sina utstungna ögon trefva sig väg mellan djur och människor och mumla en bön om en skärf i Allahs barmhärtiga namn. Barbenta gossar i tofflor sno sig mellan benen på åsnorna, en och annan europé kommer trafvande till häst och röjer sig en snabb och säker väg i folkhopen.

HAREMSKVINNA.

Då klingar böneutroparens monotona rop från moskéen och som säd böjes för vinden störta alla de rättrogna till marken och omkring den ensamma kristna flickan stiger ett sorl af "Allah il Allah" och "Muhammed är hans profet".

Uppe vid sherifans port sitta några slafvar nedsjunkna på bänkafsatserna med sina långpipade bössor inom räckhåll och böjda knifvar med utsirade benskaft vid gördeln. De utspörja en om hvad ärende man har och en af dem dunkar tillfredsställd på järnporten med knifskaftet och vänder med muhammedansk aktning ryggen till, då en ful och tandlös negress gläntar på en liten lucka. Strax därefter står jag på en liten gård med en gräsmatta och några stora, skuggiga träd, en springbrunn och ett portvaktskyffe. Där myllrar af lekande barn, tysta arabflickor och snattrande svarta. Portvakterskan ropar på "Hatma" och en yngre upplaga för mig öfver gården till början af ett mohriskt galleri. En arabisk flicka med ljufva svarta ögon och silfversmycken kring handleder och vrister slår undan en tung, mjuk orientalisk matta från en dörr och ber med ett tecken främlingen stiga in.

Därinnanför är en liten salong, inredd med all orientens lyx. Men lyxen är europeiserad. Ottomanerna äro något högre än de i harem vanliga, borden äro bord, icke brickor, det finns stolar, ehuru låga, och på väggarna hänga bokhyllor.

HUFVUDGATAN I TANGER.

Ett lätt rassel af ringar, ett förhänge slås åt sidan och in träder långsamt en högväxt, mörklagd kvinna i höghalsad europeisk dräkt. En tjock våg af mörkt, grått hår faller tillbaka från en hög panna. Anletsdragen äro stora och litet grofva, hyn brunbränd. Men hennes blick är intelligent och god och den atmosfär af resignation, som omger henne, kommer hennes gäst att tänka, att det är nog ej alltid så lätt att vara muhammedansk hustru och mohriskt helgon.

Ty detta är den heliga sherifan, prinsessan, som kallar sultanen kusin och hvars ord räddat mer än en haremskvinnas lif.

Madame d'Oazzan, — hennes europeiska titel — ger ett hjärtligt välkommen och gör det bekvämt för sig och sin gäst bland ottomanens kuddar. Hon har lofvat henne en ostörd timme innan "de andra" komma, och så väl utfyller hon den timmen, att svenskan räknar den aftonen för något af det intressantaste i det på intressanta stunder, människor och händelser så rika Marocko.

Madame d'Oazzan är den enda bildade västerländska kvinna, som genom giftermål med en muhammedan framlefvat större delen af sitt lif inom ett harems murar och därigenom kommit i intimaste kontakt med den mohriska kulturen och kvinnovärlden. Hennes memoarer skola en gång ha mycket att förtälja.

Emily Keene är dotter till en engelsk fängelsedirektör och föddes i södra England 1849. Tjugufyra år gammal kom hon till Tanger som guvernant hos en amerikansk familj. Där sågs hon af Sidi el-Had-Abd-el-Salem, Sherif d'Oazzan, profetens heliga ättling i rätt nedstigande led. Han var sexton år äldre än hon och hade blott muhammedansk bildning plus litet kunskap i engelska. Giftermålskontraktet skrefs på engelska legationen år 1873.

Det är ett rätt unikt dokument. Det begynner med en äresägelse till Allah och hans profet, räknar upp brudparets märkliga förfäder — brudens hade intet annat märkligt att bjuda på än en förfader under Henry VII:s regering, som var ärkebiskop af Canterbury — och innehåller för öfrigt endast säkerhetsåtgärder för den engelska flickans räkning. Enligt arabisk sed ges till brudens familj en penninggåfva, här stor 20,000 francs, själf får hon 15,000 francs att fritt disponera och garanteras ett årligt anslag af 1,500 francs. Sherifen får förbinda sig att icke taga annan hustru eller bihustru i huset, gör

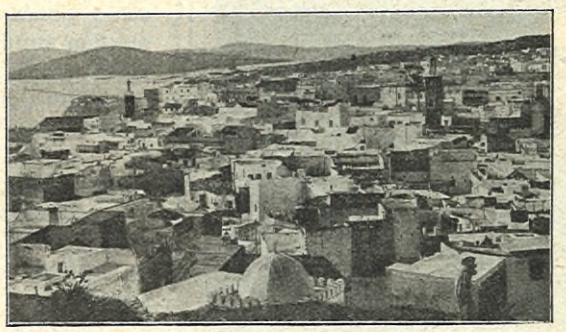

VY AF TANGER.

han det, plikte han 20,000 francs till sin engelska fru. Skiljer han henne från sig utan bevis på otrohet och utan hennes samtycke, plikte han 200,000 francs. Hon har rätt att behålla sin religion, gå utom harem, dock blott med hans vetskap och följd af vaktare, som han tillsatt. Barnen skola fostras till muhammedaner. men lära sig engelska. Han skall ej kunna tvinga henne att bo i annat än en hamnstad, och dör hon, skall hennes kropp föras öfver till England.

Detta är hufvudinnehållet i hennes kontrakt. Som man ser var "kärlekens tillit" ej synnerligen stor. Det undertecknades lagenligt i koranens namn och af brudgummen med alla hans förfäder, för brudens räkning af hennes bror.

Och så beslöjade sig Emily Keene och red upp till det muromgärdade huset på platån, hvars väl låsta och vaktade port dånande föll igen bakom henne.

I början af deras äktenskap företogs en resa till Europa, där engelska regeringen mottog dem som furste och furstinna af blodet.

Och därefter begynte på allvar den långa och skiftande dagen af hennes lif som muhammedansk hustru.

Initierade i Tanger berätta om misshandel, piskslag, knifstötar, förgiftad mat och upprepad flykt till engelska legationen, där hennes land beskyddade henne tills försoning åter ingåtts — af fruktan för plikten?! — Både en och flere hustrur och bihustrur togos. Barnen drogos undan hennes inflytande redan vid tioårsåldern.

Först för några år sedan dog sherifen. Sedan dess bär madame d'Oazzan åter europeisk dräkt, ehuru aldrig aftontoalett, och synes åter ute bland sina landsmän. Hennes båda barn, söner, ha som vuxna vistats någon tid i England och bevara för sin mor en stor och sann aktning. De äro gifta med mohriska flickor och ha redan mörkögda små gossar och flickor, som leka kring farmor och pladdra på sitt arabiska språk med slafbarnen vid springbrunnen på den gröna gården.

Se där i stora drag konturerna af prinsessans lif. Hon säger det inte, men hennes gäst tänker, att hvad hon än syndat af öfvermod eller vinstbegär — eller lidelse? — så har lifvet kräft ut det af henne intill det allra yttersta.

Madame d'Oazzan räcker ut handen efter en silfverskål med pip, fylld af doftande luktvatten, och kastar kaskader af rosendoft öfver gästen.

"Sandelträrökelse har ni väl nog af vid edra haremsbesök," säger hon leende. "Och det gröna teet och honungsbakverket och sötsakerna!"

"Ja," säger hennes nyfikna gäst och kastar en förtviflad tanke på morgondagens haremskalas hos stadens guvernörsfruar, där man måste dricka minst fyra glas té för att ej synas oartig. "Men berätta om edra inblickar i den mohriska kvinnovärlden och hur ni användt ert inflytande!"

"Aldrig har jag sökt inverka religiöst," svarade hon. "Har hvarken kunnat eller vågat. Hvad hygien, sjukvård och karaktärsuppfostran beträffar, har jag däremot gjort hvad jag kunnat. I den här världen," fortfor hon melankoliskt, "har man som kvinna blott inflytande öfver kvinnor — och jag öfver söner," tillade hon med en glädjestråle i blicken. "De äro muhammedaner, men de ha dock europeiskt sinnelag i mycket."

"Men finns här ingen kvinnorörelse ens i sitt embryo?"

"Nej, det kan jag inte säga. En eller annan, som kommit i kontakt med mig och andra europeiska kvinnor, börjar ju röra på vingarna, så att säga. Men haremsmurar äro mycket höga och mycket starka och under många år ännu komma de nog att slå sina vingslag förgäfves."

"Men mannen — kan han nöja sig med så döda, andedöda kvinnor?"

"Ack, det språket förstås inte här. Han växer upp till att se henne som könsvarelse, ingenting mer. Den mohriska kvinnan gömmer nog på en rik, ehuru slumrande intelligens, men hela hennes uppfostran är så uteslutande sensuell, att det är blott i sällsynta fall hon får något annat intresse. Från sin tidigaste barndom läres hon, att hon är till blott för en man. Som liten tulta hör hon sin fars hustrur tvista om rätten att dela hans nattläger, svartsjukans intriger mellan hustrur och bihustrur ligga städse i luften som åskmoln, färdiga att när som helst urladda sig. Och de långa dagarne, då modern målar och pryder sig om och om igen blott för att synas husbonden behagligare än alla de andra.... Vid den tid, då västerlandets flicka börjar tänka och reflektera är orientens redan hustru, ofta mor. Hela hennes lifsintresse är att hålla sig så fyllig som möjligt — att vara fyllig är skönhetsmåttet här! — pryda och måla sig så väl som möjligt. Att åtnjuta mannens gunst samt att föda så många söner som möjligt. "Som möjligt" är, ser ni, det karaktäristiska ordet för orientens indolenta genomsnittskvinna."

"Men lifvet i harem kan väl ändå ej fylla ett helt lif?"

Sherifan smålog.

"Ett harem är en värld med lifvets träd på godt och ondt, med lifvets alla frestelser och lockelser inom sina murar. Tänk blott på att hundratals kvinnor sammanföras till undersåtar till en enda man. Sultan Ben-Ali hade 500 kvinnor och 228 barn. En hans son höll *8,000* kvinnor och blef far till *1,042* barn. "Men," tillägger hon lugnande, "i allmänhet har mohren blott fyra hustrur och tolf à femton slafvinnor. De fattigare ha två af det förra slaget och några af det senare. Men äfven det är nog."

"Kommer ni aldrig i förbindelse med dem?"

"Det går inte mången dag utan att här smyger in en stackars kvinna med sönderpiskade skuldror, afskuren näsa eller öron, stympade händer eller eljes misshandlad. Min slafvakt har befallning att utan frågor öppna portarne för dessa, om de anropa mig som sherifa. Jag intager en helig ställning i islam och är den enda makt här, som säkert kan skydda dem i deras husliga sorger. Så jag tror," tillägger hon, som om hon gissat sin gästs tankar, "att jag också haft en mission att fylla här."

Jag såg på den ännu resliga kvinnan med sitt vänliga, trötta ansikte. Hvad är månne om hundra, ja femtio år, följden af det lif hon lefvat här bland haremsvärldens kvinnor? Det ges många impulser under trettio års daglig samvaro. Har hon kanske vridit upp det första tunga låset så att en fri, ren vind kunnat smyga sig in i kvalmet?

Nu var timmen slut. En liten brynhyad pys i fez förde undan förhänget och ropade en fråga till farmor. Han kom som förelöpare till två högväxta mohrer i hvita, fotsida dräkter. De kysste belefvadt på hand och vinkade åt sina blyga följeslagerskor att stiga fram. En af dem var en verklig skönhet. Ett ovalt fint ansikte med brun hy och vek mun, stora svarta ögon med långa ögonhår, massor af tungt mörkt hår, hvari pannringen blänkte, klingande, gnistrande smycken kring handleder och vrister, smidiga unga former, hvilkas linjer skönjdes under haremsdräktens fria veck. Bakom dem hördes röster, som lågmäldt talade på engelska och arabiska, och snart fylldes den lilla salongen af lifligt prat och glada skratt. "Men här är icke jag hufvudpersonen," sade den heliga sherifan med ett litet vädjande leende. "Och därför måste jag släppa ned den stora mattan framför dörren och låta er ensam gå tillbaka genom det mohriska galleriet och öfver den lilla gården med sin springbrunn och lämna er att i en gungande mulsadel rida tillbaka till arabstaden i det begynnande stjärneljuset."

Tanger, Marocko, januari 1910.

EIRA HELLBERG.

Tegnér och Laura Bolmeer.

En replik.

I Iduns n:r 16 af den 17 april har fru Cecilia Bååth-Holmberg funnit sig föranlåten att göra ett inlägg, som hon kallar ett beriktigande, mot en liten passus i min artikelserie *En vändpunkt i Tegnérs lif*, däri jag i förbigående berörde den brända brefskatten, Tegnérs bref till B. M. Bolmeer och dithörande frågor.

Fru Cecilia B.-H. skrifver: "Artikeln bebådades såsom gifvande nya inblickar i Tegnérska förhållanden. I hvad mån detta skett må vara osagdt. Men i de punkter, som beröra mina egna fränder, professorskan Laura Bolmeer och hennes broder, legationsrådet Fredrik af Lundblad, är emellertid framställningen i allo så ovederhäftig och felaktig, att jag härmed anser mig pliktig att meddela följande rättelser. Detta så mycket mer som artikelförfattaren genom sin oriktiga skildring neddragit minnet af en för längesedan afliden, högt uppburen kvinna."

Innan jag ingår på själfva spörsmålet, skall jag förutskicka en liten lustighet, som rymmer *det enda riktiga* i fru B.-H:s hela anförande. Det gäller Fredrik Lundblads befordrings- och förskingringshistoria, som hon finner, att jag behandlat allt för vårdslöst och hvaröfver hon anser sig "pliktig" att meddela sina rättelser samt förebrå mig för "i allo oriktig och ovederhäftig" framställning. Något väl vidlyftigt breder hon sig öfver detta lappri ur sin egen släktkrönika — en billig visdom, som står att hämta ur första bästa biografiska handbok. Själf tog jag mina uppgifter härom ur en källa,* som väl för fru B.-H. gäller som själfva sanningen — från Laura Bolmeer, då jag förmodade, att hon åtminstone om sin egen broder skulle vara pålitlig.

Så svekfullt och illasinnadt kan ödet ibland vara, fru Bååth-Holmberg, att när ni vill beskylla mig för ovederhäftighet, så är det er egen gamla frände, på hvilken ni här koncentrerar er indignation.

När jag nu i det följande går in på den egentliga frågan, är det hufvudsakligen för att lämna en närmare inblick i förhållandet, ty saken i sig själf är ju af ganska stort intresse, i motsats till fru B.-H:s perifera inlägg, som ju helt och hållet är byggdt på osäker tradition.

Inom det mig af redaktionen anvisade utrymmet är det mig icke möjligt att framlägga det omfattande otryckta bevismaterial, hvaröfver jag i denna sak förfogar. Men så mycket skall jag dock söka meddela, att ohållbarheten i hennes uppfattning och den totala hopplösheten i hennes romantiska funderingar och utläggningar skola framstå i klar dager.

Fru B.-H. inbillar sig kunna fastslå, att ur Bolmeers bref till Tegnér är ingenting att hämta angående den uppkomna — hon vill förneka hvarje det minsta spår däraf — misstämningen mot Tegnér. Hon är tvärtom synnerligen angelägen att framhålla, *att såväl från Bolmeers som Lauras sida ägde ett ogrumladt vänskapsförhållande rum under Tegnérs hela lifstid.* Som vi skola se, är hon mer än lofligt illa underrättad.

Och ändå ger hon sig min af att känna dessa bref!

Redan i slutet af 1832 — visserligen då af helt andra orsaker än den Tegnér-Lundbladska brefhistorien — kan man konstatera en fnurra på tråden. Bolmeer skrifver till Tegnér den 23 nov. 1832: "Om vi tillförne haft något angenämt att meddela hvarandra, så återstår nu mera snart sagdt icke annat än ledsamheter." Här är det väl snarast akademiska stridigheter och partigrupper, som framkallat misshälligheten, hvarom bl. a. otryckta bref till Tegnér

* Stället citeradt längre fram i denna artikel.

från J. A. Engeström och hans svärfader biskop Faxe upplysa.

Men ett annat faktum, som säger ännu mera, är det, att efter den Tegnér-Lundbladska brefaffären brefväxlingen från Bolmeers sida under en tid af mer än tre år totalt afstannar. Och hela den återstående korrespondensen består af några helt få breflappar af afgjordt officiell karaktär, ja, så officiell, att t. o. m. titulaturen "herr biskopen" inträder, hvilket fru B.-H. naivt nog citerar utan att ana, att hon därmed ger dödshugg åt sin egen uppfattning.

Jag nämner här åren hvarunder dessa få biljetter af officiell artighet, som jag skulle vilja kalla dem, kommo till. 1834, 1835 och 1836 finnas som sagdt inga. 1837, 1839, 1843 och 1844 beteckna åren för detta fåtal små breflappar af absolut värdelöshet — om icke just i det afseendet, att de i sin anda så bjärt afsticka mot den tidigare förtroliga korrespondensen * och sålunda äro ett vittnesbörd, lika kraftigt som något annat, om det störda förhållandet.

Fru B.-H. säger vidare, att hon i sin ägo har afskrifter "*af hela Tegnérs brefväxling med Bolmeer*" — jag citerar rätt — men jag förmodar, att det endast är fru B.-H:s bristande förmåga att uttrycka sig korrekt, ty om det skulle vara så som hon skrifver, då hade det ju varit meningslöst att bränna dem. Antagligen menar hon den förut omhandlade *Bolmeers brefväxling med Tegnér* — det är skillnad på den saken, fru B.-H.

Fru Cecilia Bååth-Holmberg säger, att jag skulle ha uppgifvit, att Laura Bolmeer bränt Tegnérs bref till hennes man "vid tiden af år 1833" — en komplett uppdiktning, då jag tvärtom icke alls utlät mig om själfva tidpunkten, när detta skedde. I de källor jag tagit del af finnes ingen som helst uppgift om själfva tidpunkten härför.

Men fru B.-H spinner på den muntliga traditionens basis fram en vacker och rörande legend om att Laura Bolmeer 1849 vid mannens död och i enlighet med till honom i lifstiden gifvet löfte skulle ha fullgjort detta uppdrag såsom en gärd af "aktningsvärd pietet". Mig synes detta ha mera frändskap med dikten än verkligheten. Och när fru B.-H. uttrycker sig på detta sätt, är det väl närmast för att nå klassicitet i användningen af eufemismer: eumeniderna voro också som bekant föremål för detta slags uppmärksamhet.

Men om man nu skall hålla sig till den muntliga traditionen, så finns om denna sak en annan uppgift, som dessutom har fördelen af att stå i närmare öfverensstämmelse med sakförhållandet i dess helhet. Och enligt denna skulle Laura Bolmeer ha bränt brefven långt senare och först i samband med utgifvandet af jubelfestupplagan af Tegnérs samlade skrifter.

Under sin rekreationsresa till Karlsbad sommaren 1833 sammanträffade Tegnér med Fr. Lundblad i Greifswald och var där på ett par dagar dennes gäst samt mottogs med stora hedersbetygelser, hvarom Tegnér skrifver till sin hustru: "Det stora kalaset var i går, hvarvid icke mindre än tre presidenter och alla högre ämbetsmän voro närvarande. Skålar och tal i öfverflöd, hvarunder dörrarna öppnades till ett inre rum, där min byst stod."

Det ligger en djup tragik öfver detta vänskapsförhållande. Föga anade väl Tegnér vid detta tillfälle sin trogne varme väns så nära förestående olycka. Några månader därefter var allt förändradt och Lundblad en kringirrande flykting.

Människornas förhållande till hvarandra är i alla tider sig tämligen likt: ett bortgånget släktes lif är i sina stora grunddrag detsamma som vi själfva lefva — fylldt af konflikter och lidelser, pressadt af tryck från olika håll. Lifvets hårda tvång drifver den ene i olycka, skiljer vänner, grusar förhoppningar och medför besvikelser, ödelägger, förgiftar, förbittrar. Men ingen med klar, fri blick dömer hårdt däröfver. Det är lifvets gång och vår lott och den står icke till att ändra.

Jag kan här tyvärr icke gå in på alla de otryckta aktstycken, bref och andra handlingar, som beröra dels rykten om det tillämnade obehöriga bruket af Tegnérs bref till Fredrik Lundblad, dels de åtgärder Tegnér med anledning häraf vidtog för att utbekomma dessa bref. Jag får inskränka mig till att i detta sammanhang påvisa det agg och den misstämning mot Tegnér, som denna händelse uppväckte, särskildt hos Laura Bolmeer. Och för handen varande dokument ådagalägga till fullo, att det var ett styng i hennes hjärta, som kvarlämnade en tagg för lifvet.

Laura Bolmeer var 78 år gammal, när hon nedskref följande härom minnande: "Tegnér skref i ett af sina bref till min bror (generalkonsuln och legationsrådet F. Lundblad): 'Du gör för mig mer än en fader, mer än en bror ofta gör och jag skall dela med dig min sista bit bröd, om det skulle komma i fråga'. Vackra ord utan mening, ty sedan min brors olycka talte han aldrig om honom, utan alarmerade så mycket, innan han fick sina bref tillbaka från Leche, som gjorde sin uppkomst och lycka genom min broders olycka.

Under åren 1817 till 1824, då Lundblad flyttade från Stockholm till Stralsund som generalkonsul, gaf min bror Tegnér årligen presenter i kläde, tyg till barnen, vin m. m., och då Fredrik var i Stockholm och Tegnér var där, bodde han fritt hos min bror. — — —"

Det tarfvas ingen kommentar härtill. Den gamlas ord äro tydliga nog och tala för sig själfva. Flera årtionden lågo emellan ifrågavarande händelse och den tidpunkt, då Laura Bolmeer gjorde detta uttalande. Tegnér och hennes broder Fredrik Lundblad voro för längesedan döda. Men ändå lyser bitterheten i hennes ord här ofvan oförbleknadt igenom.

Men ännu starkare och eftertryckligare komma Laura Bolmeers allt annat än vänskapliga känslor mot Tegnér och i synnerhet fru Tegnér till synes i en del anteckningar af prosten H. Schönbeck, hvaraf åtskilligt på sin tid meddelades Georg Brandes och af honom användes i en tilläggsuppsats till monografien, offentliggjord först som tidningsuppsats och sedan införd i *Mennesker og Værker* 1883. Schönbeck refererar uttryckligen till Laura Bolmeers utsago samt försäkrar, att hela hans framställning i öfrigt hade hennes fulla gillande. Det hela är en smädeskrift af lömskt förtal och i allt hufvudsakligt från början till slut en väfnad af osanning samt kan från många håll och med de tillförlitligaste källuppgifter så fullständigt vederläggas, att, när en gång hithörande dokument framläggas, det icke skall finnas en skugga däraf, som är ägnad att vinna tilltro. Att ha påvisat "orsakssammanhanget" och upphofvet till denna smädeskrift, om ock blott såsom här i förbigående, anser jag vara viktigt nog: det sammanhänger nämligen på det intimaste med den mest centrala punkten i Tegnérsforskningen — den stora genomgripande krisen 1825 och tillhörande frågor.

KARL STJERNKRANTZ.

* Prof på denna ingick i min förra uppsats i Idun.

UTANFÖR.

KAN DU HÖRA natten draga
genom dina tysta gårdar,
kan du höra regnets svaga
gråt i dina häggars blom,
nu när allt står rikt i knoppning
bedjande i stum förhoppning —
hör du ej en stämma klaga
i ditt minnes helgedom?

Kan du höra våra lindars
susning under sommarnattens
vårblomsljumma sunnanvindars
smekande och lätta gång,
kvittret utaf fink och siska —
hör du ej mitt hjärta hviska
bakom dina låsta grindars
stängsel, med min själ i sång? — —

DAGA.

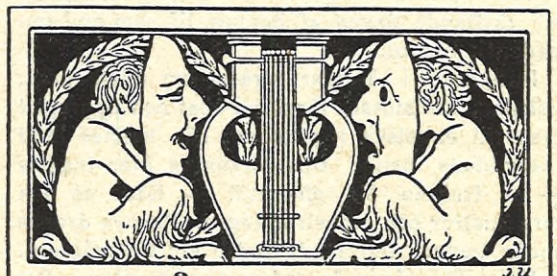

FRÅN SCENEN OCH ESTRADEN

TEATERSTADEN Stockholms teaterpublik är både trogen och numerärstark. Till och med i den gröna och soliga undermånaden maj lyckas det att med replikernas växelsång och rampljusets sken locka in folket från de vårlysande gatorna och parkerna.

Kgl. teaterns senaste premiär var en musikalisk ragu, där kryddan utgjordes af en komisk enaktsopera "Förseglad", som bjöd på en ovanligt munter libretto, till hvilken komponisten Leo Blech fogat en sprudlande musik, melodiös, uttrycksfull och orkestralt fyllig, utan att därför slå öfver i polyfona och kontrapunktistiska effekter, som för några ögonblick kunna ge fackmusikern en bit att tugga på, men trötta den normalt tonkultiverade publiken.

Handlingen försiggår i en tysk småstad och kostymen är 1830-talets. Intrigen består i en snart tillrättalagd hjärtehistoria och ett litet muntert äfventyr med en borgmästare, som af omständigheterna — här hans ömma böjelse för en ung och vacker änka — tvingas att gömma sig i ett klädskåp, som sedan förseglas för utmätning af stadstjänaren. — Fru Oscar hade åtagit sig änkan, som hon framställde med grace och godt humör, liksom ock sångpartiet erhöll all den vokala glans det kräfde. Därnäst utmärkte sig hr Stiebel i stadstjänarens roll. Hans burleska komik är något osedvanligt vid vår operascen och bör omsorgsfullt tillvaratagas. De öfriga rollerna gåfvos förtjänstfullt af hrr Malm och Svedelius samt fru Jahnke och fröken Larsén.

"Advokaten Knifving", den gamla paradhästen från Lindebergska scenen och en af Knut Almlöfs glansroller, har frestaf hr August Lindberg att försöka sig på uppgiften. Experimentet — ty som ett sådant får det väl betraktas — slog ej alltför illa ut för att vara gjordt af en skådespelare, som icke är komiker. Hr L:s intelligenta uppfattning af rollen kan gifvetvis ej förnekas, men spelet var något torrt och utan humor. Därtill kom den för skådespelaren kitsliga omständigheten att nöd-

Uppgif lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur
fullt tillförlitliga, moderna och eleganta
Pappersmönster.
Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: **Bluslif** 40 öre, **Kjolmönster utan släp** 50 öre, **Prinsessklädning** 75 öre, **Reformdräkt** 75 öre, **Barndräktmönster** 50 öre, **Kragmönster** (Pellerin) 50 öre, **Kappmönster** 60 öre, **Nationaldräktmönster** 1 kr.
Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.
Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till
Norrlandsgatan 16, Stockholm,
Mönsteraffären "Chic".

gas parodiera sig själf som Hamlet. Dock, som experiment var prestationen intressant nog. Hr Lavéns kujonerade och ämbetsbarske postmästare utmärkt. I den lilla nätta förpjäsen "Fångad" gladde hr Personne med ett spel, fylldt af teknisk smidighet och godt humör.

Det franska lustspelet "Chokoladprinsessan" på Svenska teatern gör sig bra som vårprogram. Den totala frånvaron af skabrösa repliker och ömtåliga situationer verkar i förstone en smula förolämpande efter all den starkt kryddade dramatiska näring man fått till lifs under säsongen. Man lefver dock på höjden af sin tids kultur och tål följaktligen ej alltför plötsliga omslag i den moraliska väderleken. "Chokoladprinsessan" är med ett ord en förbluffande oskyldig historia, och man misstänker, att författaren, hr Paul Gavault, ej måtte vara någon riktig parisare, eftersom han kan roa, utan att hvarken han eller publiken behöfver rodna.

Spelet har den rätta snabba lustspelstonen och paret Bosse-Wingård är förträffligt.

ARIEL.

Ålderdomshemmet för lappar.

REDOVISNING för influtna bidrag till det lapska ålderdomshemmet i Jokkmokk, hvilka angifvits vara skänkta på grund af fru Lucie Kihlstedts upprop i Idun:

Från: Thekla Markström, Uppsala 5: —, H. B. Södertälje, 5: —, A. M. B. Bollnäs, 25: —, fru Augusta Malmberg, Nynäshamn, 10: —, W— Karlskrona, 5: —, E. v. B. Vara, 10: —, A. H. D., Ystad, 50: —, rådman C. Edv. Lundmark Umeå, 5: —, Okänd, Luleå, 5: —. = Summa Kr. 120.

Bidrag, som ej uttryckligen uppgifvits vara föranledda af ofvannämnda upprop, redovisas endast i Svenska kyrkans missionstidning.

Kanske vågar jag i samband härmed hos Iduns många läsarinnor fälla en förbön för de grånade och vissnade åldringarna, män och kvinnor bland våra nomader. Offren om möjligt en skärf för att bereda dem ett hem, då de ej längre förmå att vandra mellan fjäll och haf. Medvetandet att hafva bidragit till att lindra ålderdomens börda särskildt för någon medsyster, som kämpat fram sitt lif bland fjäll och snö, skall förvisso skänka eder glädje och hugnad.

Luleå den 6 maj 1910.

O. BERGQVIST,
biskop.

Från Iduns läsekrets.

Fröken Bengzon och hennes japanska luftklocka.

I NOVEMBER 1908 öppnade Idun sina spalter för en vädjan för en lam gammal dam, fröken Julia Bengzon *Arvika*. Det var en bön att ihågkomma hennes lilla fabrikation af julgransprydnader. Den förklingade ej ohörd, fröken Bengzon fick beställningar i mängd och en glad jul. Sedan dess har nu ett och ett halft år förflutit. Fröken Bengzon sitter som förr i sin stol. Hon har nu suttit så i 37 år, oförmögen att röra sig. Endast i händerna har hon ännu kvar någon rörelseförmåga. Som förr står brödbekymret vid hennes sida. Hon funderar ut den ena lilla lätt förfärdigade saken efter den andra. Vid hvar och en fäster hon den förhoppningen, att kanske just den skall komma att gå. Hennes lilla nyhet för våren är en s. k. japansk luftklocka. Den är afsedd till prydnad på verandor och balkonger eller sådana platser, hvarest vinden kan komma åt att spela in — då uppstår ett klockliknande ljud. Priset är 2 kr. st.

Om Iduns alla prenumeranter rekvirerade en — endast en — klocka — hvad skulle det inte betyda för henne! och för Er så litet. Några rader på ett brefkort — en utgift på två kronor. Klockan är treflig och originell. Måtte den få ringa in en glad sommar åt Er önskar

EN DEN GAMLAS VÄN.

TILL FRUKOST

hvarje dag bör Ni äta

Vårgårda

HAFREGRYN — HAFREMJÖL

och Ni grundlägger därmed Eder hälsa.

Specialegenskaper: Genom den gulaktiga, mineralrika proteinhinnan: närande, dryga, fin smak. — Tillverkas under läkarekontroll. —

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 22—28 MAJ 1910.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; ägg med skinksås; mjölk; kaffe eller te med potatismjölsbakelser. Middag: Klar buljong med strimlor af tryffel; krustader med sparrisstufning; champinjonspäckad oxfilé och potatispastejer med stufvade morötter; glasspudding med biskvier.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; sill med smör och ägg (sillsås) med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Pepparrotskött med potatis; krusbärsoppa med skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; ägg; kaffe eller te med surmjölkskaka. Middag: Grönsoppa med mjölk; gädda med pepparkakor.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; omelett med fiskstufning; mjölk; kaffe eller te. Middag: Dillkött på får med potatis; rabarbersoufflé med vispad grädde.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; stekt sill med grädde och lök samt potatis; kaffe eller te. Middag: Ärter med fläsk; beignetsoufflé med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; plättar med sylt; mjölk; kaffe eller te. Middag: Köttfärs med ärter; nyponkräm med mjölk.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt köttfärs (rester från fredag) med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Afredd buljong med stekt bröd; kabeljopudding med skiradt smör.

RECEPT:

Ägg med skinksås (f. 6 pers.) 6 ägg, vatten.

Till fyllning: 1 msk. smör (20 gr.), 1½ msk. mjöl, 4 dcl. tunn grädde, salt, hvitpeppar, 1 msk. skiradt smör (20 gr.).

Skinksås: 1 hg. mager rökt skinka, 1½ msk. smör (30 gr.), 3 msk. mjöl, 2 dcl. buljong, 4 dcl. mjölk, 1 äggula.

Beredning: Äggen hårdkokas 10 min. och afkylas i kallt vatten. De skalas och skäras itu på längden och gulan lossas försiktigt samt skäres i fina tärningar. Smör och mjöl sammanfrisas, den tunna grädden påspädes litet i sänder och såsen får koka i 10 min. hvarefter den skurna äggulan iblandas försiktigt och såsen afsmakas med peppar och salt. Ägghalfvorna fyllas med såsen och öfverhällas med skiradt smör. Skinkan skäres i fina tärningar och fräses i smöret, därefter iröres mjölet och buljongen samt mjölken tillsättes litet i sänder. Såsen får sedan koka 10 min. hvarefter äggulan nedröres och såsen får sjuda. Äggen läggas i en tackjärnspanna och insättas i ugnen att bli genomheta, då de uppläggas på varmt serveringsfat och skinksåsen hälles öfver.

Anrättningen garneras med persilja och serveras till smörgåsbordet.

Champinjonspäckad oxfilé (f. 6 pers.). 1½ kg. oxfilet, 1 burk konserverade champinjoner à 70 öre, 3 msk. smör (60 gr.), ½ tsk. salt, ½ lit. buljong, ½ lit. kokande vatten, ½ tsk. Liebigs köttextrakt, ½ tsk. salt).

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), champinjoner, köttsky, 1 msk. mondaminmjöl, 2 msk. vatten, salt, socker, hvitpeppar.

Beredning: Fileten som bör ha hängt 2—3 dagar, bultas lätt med en fuktig klubba, putsas väl och tvättas med en duk doppad i hett vatten. Den späckas därefter med en en del af de ituskurna champinjonfötterna, hattarna sparas till garnering och resten af fötterna användes till såsen. 2 msk. af smöret brynes i en liten långpanna, oxfileten ilägges och brynes väl på alla sidor, ofvanpå spisen, hvarefter den saltas och spädes med litet af den kokande buljongen. Den insättes i ugnen och får steka omkr. 40 min. under det den öfveröses och spädes hvar tionde minut. Fileten skäres i tunna skifvor, uppläggas på varmt serveringsfat och garneras med champinjonhattarna, frästa i resten af smöret samt persilja.

Resten af champinjonfötterna skäres i fina tärningar och fräses i smöret, den silade och skummade köttskyn tillsättes, och såsen afredes med mondaminmjölet, utrördt i vattnet. Den får därefter koka under rörning i 5 min. hvarefter såsen afsmakas med kryddorna och serveras i särskild såsskål.

Glasspudding (f. 10 pers.). 4 dcl. tunn grädde, ½ vaniljstång, 1 msk. vaniljsocker, 4 äggulor, 50 gr. strösocker, 50 gr. biskvier, 6 dcl. tjock grädde, 10 renklor eller päron.

Beredning: Den tunna grädden kokas med vaniljstånger i 8 min. Vaniljstången upptages och grädden afsmakas med vaniljsockret. Äggulorna och sockret röras i 15 min., den heta grädden tillsättes under stark vispning hvarefter krämen får sjuda öfver elden under fortsatt vispning tills krämen är riktigt tjock. Vispningen fortsättes tills krämen är kall, då tillsättas de groft stötta biskvierna, samt den till hårdt skum slagna grädden. Frukten får afrinna, urkärnas och klyfves midt itu.

I en vattensköljd och sockerbeströdd glassform lägges hvarfvis af krämen, de stötta biskvierna och frukten. Formen nedsättes i is och groft salt och puddingen får frysa omkr. 4 tim. När den skall stjälpas upp doppas formen hastigt i varmt vatten och puddingen uppstjälpes på tårtpapper på flat glasskål.

Biskvier (f. 10 pers.). 300 gr. sötmandel, 300 gr. strösocker, 4 äggvitor.

Beredning: Mandeln skållas, torkas i ugnen och drifves genom mandelkvarn. Sockret och ägghvitorna röras ½ tim., hvarefter mandeln tillsättes och massan röres ytterligare 10 min. Degen lägges i små klickar på en väl rengjord, smord och mjölad plåt. Kakorna gräddas i ordinär ugnsvärme, tills de släppa plåten och fått en rostgul färg.

Hafregrynsgröt II. (f. 6 pers.). ½ msk. smör (10 gr.), 1½ lit. vatten, 1½ tkp. hafregryn, 3 dcl. tunn grädde, 1 msk. salt.

Beredning: Smöret smältes i en gryta, vattnet ihälles och när det kokar upp, iläggas de sköljda grynen. Gröten får sakta koka, med lock, omkr. 45 min., under det att den ofta omröres. Därefter tillsättes grädden och gröten får ett uppkok, samt afsmakas med salt.

Rabarbersoufflé (f. 6 pers.). ½ kg. rabarber, 150 gr. krossocker, 1 dcl. vatten, 6 ägg, 1½ hg strösocker, 2 msk. mondamin, 1 tsk. rifvet citronskal.

Till formen: 1 tsk. smör.

Beredning: Rabarbern sköljes, skalas tunt och skäres i 2 cm. långa bitar. Af sockret och vattnet kokas en klar, simmig lag. Rabarbern ilägges och kokas mjuk samt uppläggas på hårsikt. Lagen hopkokas tills den blir som gelé. Äggulorna röras med sockret till skum, hvarefter citronskalet och mondaminmjölet tillsättas. Sist nedröras de till hårdt skum slagna ägghvitorna. Hälften af smeten slås i en smord eldfast form. Rabarbern ilägges jämte den hopkokta lagen, och resten af smeten hälles öfver. Soufflén gräddas i svag ugnsvärme omkring ¾ tim.

Den serveras genast med vispad grädde.

Köttfärs (f. 6 pers.) 6 hg. benfritt oxkött, 1 hg. späckfläsk, 1—2 ägg, 2—3 kkp. gräddmjölk eller vatten, ½ kkp. stötta skorpor, 1 msk. salt, ½ tsk. hvitpeppar, 1 msk. fint hackad portugisisk lök, ½ msk. smör (10 gr.).

Till pensling: 1 ägghvita, 2 msk. stötta skorpor.

Till stekning: 2 msk. smör (40 gr.), ½ lit. kokande buljong eller vatten.

Sås: ½ msk. smör (10 gr.). 1 msk. mjöl, köttsky, ½ dcl. tjock grädde.

Beredning: Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten och skäres i tärningar, hvarvid alla senor och hinnor borttagas. Späcket skrapas och skäres likaledes i tärningar samt drifves tillika med köttet 3—4 ggr. genom köttkvarn. Därefter stötes färsen i stenmortel, tills den blir fin och smidig. Äggen och mjölken uppvispas, de stötta skorporna iläggas och få stå att svälla ½ tim. Löken fräses i smöret. Skorpblandningen tillsättes matskedsvis i färsen, under det den arbetas 1 tim. Sist tillsättas kryddorna och löken, och färsen afsmakas noga. En långpanna smörjes med det kalla smöret, färsen ilägges och formas som en aflång bulle. Den penslas med ägghvitan och beströs med de stötta skorporna. Pannan insättes i ugnen. När färsen är brynt, spädes den med den kokande buljongen eller vattnet litet i sänder och öfveröses omkr. hvar tionde minut. Till stekningen åtgår ¾ tim. Färsen upplägges på serveringsfatet och skäres i tunna skifvor.

Smör och mjöl sammanfrisas, köttskyn tillsättes litet i sänder under flitig rörning och såsen får koka 10 min., hvarefter grädden tillsättes och såsen får ett uppkok samt afsmakas.

Kabeljopudding (f. 6 pers.). ½ kg. kabeljo eller 4 dcl. kokt, hackad fisk, 1½ kkp. risgryn, 1½ lit. mjölk, 3 msk. kallt smör, 3—4 ägg, ½ tsk. hvitpeppar, ½ msk. salt, 1 msk. socker.

Till formen: ½ msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Fisken sköljes och lägges i vatten kvällen innan den skall användas. Den påsättes i kallt vatten och får koka tills den är mjuk. När den kallnat, befrias den från alla ben och finhackas. Risgrynen skållas i hett vatten, påsättas i den kokande mjölken och få koka, under rörning, tills de äro till hälften mjuka. De upphällas i en bål och det kalla smöret tillsättes genast, när grynen kallnat nedröras den hackade fisken, de uppvispade äggulorna samt kryddorna. Sist nedskäras de till hårdt skum slagna ägghvitorna. Massan hälles i en smord brödbeströdd eldfast form och puddingen gräddas i ugnen i ordinär värme omkr. 1 tim.

Den serveras med skiradt smör eller äggsås.

Hattar
klädda fr. Kr. **9.50**

Resmössor
fr. kr..... **2.85**

Auto- och Resslöjor
alla färger
fr. Kr. **1.75**

Dam-Handväskor
stort sortiment fr. Kr..... **3.95**

Sadelgjord- och Läderskärp fr. Kr. **1.—**

A.-B. Nordiska Kompaniet,
Stureplan, Regeringsgatan,
Stockholm.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

2 LÄRARINNEPLATSER vid uppfostringsanstalten för sinnesslöa barn å Stretered äro lediga att tillträda vid höstterm. början den 23 nästk. aug. Kompetensvillkor: minst småskolelärarinneexamen med goda betyg. Lönevillkor 900 kr. per år i ett för allt samt 3 ålderstillägg à 100 kr. efter 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjänstgöring; 3 mån. ömsesidig uppsägning. Ansökn. insändas till anst. föreståndare under adr. Kållered före 1 nästk. juni.
STYRELSEN.

MUSIKALISK flicka, villig att undervisa nybörjare i pianospelning får plats mot fritt vivre under juli och aug. i landtbrukarhem. Svar helst med foto. till »H. W.», Wretstorp p. r.

BILDAD, anspråkslös flicka, ej för ung, kunnig i matlagning, bakning och handarbete, intresserad af trädgårdsskötsel, erhåller god och förmånlig plats i början af juni i liten familj. Svar med foto., betyg och lönenaspråk till »A. A.», Laholm p. r.

MEDELÅLDERS, friskt, bildadt och barnkärt fruntimmer önskas att sköta hemmet hos änkl. i Sthlm med 2 barn, en gosse och en flicka, $3^1/_2$ o. $2^1/_2$ år. Svar med uppg. å ålder, föreg. syssels., pret. o. lön samt relat. till »Juni 1910», Allm. Tidn.-kont., Gust Ad. torg, Sthlm.

A egendom i Södermanland får bildad flicka, hushållsvan, kunnig i enklare matlagning, bakning m. m. plats som medlem af familjen. Vid. Nya Inack.-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

BILDAD, musikalisk flicka, fullt kunnig i matlagning och bakning erhåller plats. Jungfru finnes. Svar med ref., foto. och löneanspråk till fru H. Lindström, Villa Solbacken, Engelholm.

ENKEL och naspråkslös flicka, kunnig i matlagning, bakning och något sömnad, erhåller plats i familj. Jungfru finnes. Svar med löneanspråk före den 5 juni till Bergåsa pr Läggesta.

EN allvarlig, ordentlig flicka får plats genast hos troende affärsinnehafvare. Hon bör äga någon vana i manufakturaffär samt klädsömnad. Svar med foto., ålder o. lön m. m. till Emma Lundberg, Laholm.

BEFATTNINGEN som lärarinna i huslig ekonomi vid ambulatoriska skolköket inom Hjärtås, Kvislinge, Kvinge, Gryts, Ö. Broby och Emitslöfs församlingar af Kristianstads län sökes före den 15 inst. juni. Undervisningen börjar den 15 sept. 1910 och fortgår med 5, eventuellt 6 kurser årligen, hvarje kurs omfattande 6 veckor och 5 dagar i veckan. Lön 600 kronor samt fri bostad och kost under den tid kurserna pågå. Ansökan sändes till Kyrkoherde J. Källblad, adress Hjärtås.

Vid Säfstaås nyuppförda sanatorium,

afsedt att mottaga högst tjugo patienter är plats ledig för sjuksköterska, som förut praktiserat i sjukvård af tuberkulösa, helst vid dylik anstalt. För samma anstalt sökes äfven en i matlagning och uppköp för hushållet fullt kunnig köksföreståndarinna. Platserna tillsättas med tre månaders ömsesidig uppsägningstid och skola tillträdas den 1 instundande juni. Reflekterande härå böra före den 23 maj insända sina betyg (foto. önskas) jämte uppgift på löneanspråk till Styrelsen för Säfstaås sanatorium under adress Bollnäs.

Sinnessjukvård.

Några friska och ordentliga flickor, ej under 20 år, kunna få anställning som elever vid Uppsala Asyl. Villkor: 20 kr. pr månad och allt fritt. Efter ett års fullgod tjänstgöring erhålles 28 kr. pr månad och allt fritt, äfven tjänstekläder. Ansökningar åtföljda af frejde-, skol-, tjänstgöringsbetyg insändes under adr. Asylläkaren, Upsala Asyl.

Vid Malmbergets Samskola,

6-klassig, finnes en lärarinneplats med undervisningsskyldighet i engelska språket samt i historia eller modersmålet, ledig fr. o. m. höstterminen 1910. Ansökningar ställda till Styrelsen för Malmbergets Samskola torde före den 1 instundande juni sändas till skolans föreståndare d:r J. E. Ljungqvist, Malmberget.

I liten familj

(2 pers.) är i anledning af giftermål hushållsfrökenplats ledig att tilltr. snarast möjligt af komp. person, kunnig i matlagning, bakning, syltning m. m. Svar med betygsafskrifter (ej original) ställes till prostinnan Bauman, adr. Bålsta.

ENSAMJUNGFRU erh. plats 1 juni i tyst och stilla hem, 4 pers. hush. Svar till kyrkoh. J. G Nyrén, Qvillinge, Åby.

Vid Klippans samskola

blifva för nästkommande läsår lediga föreståndarinnebefattningen och tre lärarinnebefattningar med undervisningsskyldighet för ena befattningen i språk, för den andra i matematik och naturlära samt för de öfriga i kristendom, svenska och historia samt teckning. Lön åt föreståndarinnan 1,400 kr., åt lärarinnorna 1,000 kr. pr läsår. Ansökningar jämte betyg insändas före den 15 juni till samskolans styrelse, adr. Klippan.

Obs.! Lärarinnebefattningen i sista ämnesgruppen kan erhållas jämväl af duglig folk- eller småskolelärarinna.

LÄRARINNOR som önska platser för kommande läsår torde anmäla sig å Nya Inack.-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm. Etabl. 1887

LÄRARINNOR erhålla platser för sommaren och läsåret genom Norra Inack.-Byrån, Malmskillnadsg. 27, Sthlm.

PLATSSÖKANDE

SE HIT! Musikalisk lärarinna önskar sysselsättning öfver ferierna. Svar till »Fritt vivre», Örebro p. r.

ANSPRÅKSLÖS ung flicka önskar mot fritt vivre plats i bättre familj för att lära hushåll. Villig deltaga i alla förekommande husliga göromål. Tacksam för svar märkt »Familjemedlem», Bankeryd p. r.

UNDERVISNINGSVAN, språkkunnig lärarinna vid 6-klassig samskola önskar sommarkondition mot fritt vivre. Studerat utomlands. Något musikkunnig. »E. B.», Hvetlanda p. r.

VIOLINIST (dam) önskar under sommarmån. komma i bild musik. fam. på landtegendom eller dyl. för att underv. i violin. Svar till »Violinist 1910», Vestmanl. Läns Tidn., Västerås.

FRANSKTALANDE, bildad dam önskar komma i god familj på landet. Undervisningsv. Långvariga vistelser utomlands. Bästa ref. Svar till »—t, 1908», Iduns exp.

SAMSKOLELÄRARINNA (hufvudämnen språk) önskar under juli och aug. plats i familj på landet att några timmar om dagen meddela undervisning. Svar till »Språklärarinna», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

HUSFÖRESTÅNDARINNA. Plats att förestå ett finare ungkarlshem sökes af bildad bättre flicka, som är väl van att sköta allt hvad som till ett väl ordnadt hem hörer. Svar till »29 år», Iduns exp. f. v. b.

BARNAVÄRNSELEV, erfaren o. skicklig, med utm. rek. önsk. plats 1 juli i fam. där hon på egen hand får sköta spädt barn. Lön 30 i mån. Svar »Plikttrogen». Kristianstad p. r.

PLATS såsom husfru eller värdinna i ett bättre hem, gärna där barn finnas, i stad eller på land, önskas af ung änkefru. Svar till »G. L.», Iduns exp.

UNG flicka önskar medfölja äldre dam eller mindre familj till badort som hjälp eller sällskap. Svar emotses tacksamt inom 8 dagar under adr. »Y. J.», Vexiö p. r.

2 UNGA lärarinnor önska under sommarferierna (juli—aug.) plats i finare familj eller också pensionat, helst i Norrland. Äro villiga att deltaga i alla inomhus förekommande göromål. Lön önskvärd. Svar sändes till »L. E.», Hedensö p. r.

EN snäll flicka, önskar genast plats på landet för att gå frun tillhanda och är villig deltaga i alla inomhus förekommande göromål. Är kunnig i handarbete m .m. Ingen lön fordras, men önskar ett godt bemötande. Svar till »20 år Z.», Iduns exp.

UNG bättre flicka önskar för sommarmånaderna plats i fam. Kunnig i enkel matl. och handarbeten. Lön önskas. Svar till »Sommaren 1910», Vadstena p. r.

BILDAD flicka, kunnig i matl., bakn., sömnad, söker plats. Goda betyg och rek. Norra Inack.-Byrån. Malmskilnadsg. 27, Riks. och Allm.

BILDAD, anspråkslös flicka, kunnig i sömnad och husliga sysslor, önskar plats. Goda betyg från föreg. platser. Svar till »Familjemedlem 21», Sv. Telegrambyrån, Örebro.

I matlagning, bakning, sömnad, alla husliga bestyr, van, bildad flicka, söker plats. Goda rek. Svar »Samvetsgrann», Sv. Telegrambyrån, Sthlm.

UNG flicka önskar plats till större herrgård eller bättre familj. Genomgått kurs i slöjdskola samt kunnig i sömnad. Svar till »19 år». Sala.

EN ung bättre flicka önskar plats, helst i prästgård, att deltaga i hushållsgöromål. Någon lön önskas. Svar till »E. S.», Kalmar p .r.

GUVERNANTPLATS önskar ung, bildad, stilla dam (blifvande sjuksköterska) för sommarmån. 15 juni—15 aug., att undervisa ett par flickor eller gossar i 1:a eller 2:dra kl. ämnen för vinnande af inträde vid allm. lärov. Svar till »Privatist 1910», Iduns exp. f. v. b.

ELEMENTARBILDAD, musikalisk, anspråkslös landtflicka önskar plats i familj, att vara husmodern behjälplig med förefallande göromål, och äfven som sällskap. Helst där barn finnes. Svar afvaktas tacksamt under sign. »Ingeborg», Alfvesta p. r.

SJÄLFSTÄNDIG plats som husföreståndarinna i stad el. på landet sökes af 36-årig bildad kompetent dam. Kunnig i hushålls- och de flesta i ett hem förekommande arbeten, händig med sömnad samt i öfr. praktisk. Äfven hemma i trädgårds- och hönsskötsel . Benäget svar till »36», Iduns exp. f. v. b.

ENGELSKTALANDE kvinnlig sjukgymnast önskar assistentplats eller att medfölja på resor. Svar till »E. H.», tidningskontoret Odengatan 63, Sthlm.

UNG, duglig flicka, äfven kunnig i trädgårdsskötsel, önskra under sommaren undervisa barn i godt hem på landet. Fritt vivre o. fria resor önskas. Ref. finnas. Svar till »Studentska 1911», Göteborg p. r.

22 ÅRS FLICKA önskar såsom förnäm frus hjälp och sällskap plats eller att förestå bildad herres hem. Har genomgått folkhög- och hushållskurser. Innehaft dylik plats i grefligt hus. Svar till »Judith», Kristianstad p. r.

I landthem önskar flicka under sommaren mot fritt vivre underv., nybörj. i pianospel. Goda betyg och ref. Svar till »Tim», Hasslerör p. r.

BÄTTRE anspråkslös flicka med godt och vänligt sätt, kunnig i matlagning och husliga bestyr, önskar plats i godt hem. Tacksam för svar till »28 år», Iduns exp. f. v. b.

Sommarkondition

önskas, helst mat. ämnen. Sv. till »Studentska 06», prof. Högbom Uppsala.

Enkel, barnkär

flicka önskar plats i godt hem. Är van vid samt intresserad af husliga sysslor. Kunnig i sömnad. Svar till »21» p. r. Wassmolösa.

Två unga flickor

som genomgått Kristinehamns Praktiska skola, önskar plats i bättre fam. eller att förestå ett litet hushåll. Svar till »Genast», Kristinehamn p. r.

Sommarläsning.

Undervisningsvan student önskar kondition under sommarmånaderna. Goda rek. Mycket musikalisk. Närmare underrättelser då svar meddelas »Sven 09», Gumælii Annonsbyrå, Malmö.

Bildad engelska

önskar uppehålla sig i en god familj för att undervisa i engelska. Svar till »Sommaren», Iduns exp., Stockholm.

ENGELSK dam och hennes dotter erbjuda inackordering i sitt vackra hus vid Hampstead. All möjlig komfort inom hemmet. Tillfälle att lära engelska. Tillskrif Mrs May, 27 Fellows Road, Hampstead. London.

KARLSHULTS Pensionat, adr. Motala verkstad, rekommenderas för sommaren. Vackert läge vid Boren. Härlig luft, godt bord. Moderata priser.

I godt hem i Stockholm kan till hösten helinackordering erhållas för några studerande flickor (deladt rum). Läget nära Humlegården. Fina ref. Närmare meddelar fröken M. Hellström, Engelbrektsgatan 6 B. II. Allm. tel. 18872.

SVENSKA KURORTFÖRENINGEN.

Bie Vattenkuranstalt. Kneippbad. Skogsluft. Enkel och sträng lefnadsordning. Läkare: *Astley Levin*, Sthlm.

Borg Kneippbaden. Sommar- och vinterkurort. Alla varma bad, massagebad, elektriska bad, Kneippsk kallvattenkur, solbad. Utmärkta bostäder o. inackd.-ställen. Läkare: *Walter Bergwall.*

Borgholm Bad- och rekreationsort med sydländskt öklimat. Utmärkta bad. Tidsenlig utrustning. väl fungerande vatten- och afloppsledning. Läkare: *Hj. Erfass*, Lidingö villastad, Sthlm.

Båstads Hafsbad o. Kuranstalt 1 juni—1 (ev. 15) sept. Mildt, jämt klimat, härligt läge, en af västkustens naturskönaste badorter. Läkare: Dr *G. Krikortz.* Sjukgymn. *E. Jacobsson.*

Dalarö Hafsbad. Välk. kur- och rekreationsort. Naturskönaste läge; hälsosamt klimat. Gyttje-, tallbarrs-, kolsyrebad etc., sjukg. Läkare: *G. Heyman.* Upplysn. om rum Riks. 11. kl. 11—3 e. m.

Djursätra Brunn, Versås. Lugnt och stilla. Högt och fritt läge. Järnkällor. Alla vanliga badformer. Omsorgsfull massagebehandling. Billigt. Läkare: *D. Liljeqvist*, Uppsala.

Fiskebäckskil Hafskuranstalt vid Västkusten. Ren, dammfri hafsluft. Alla sorters bad. Massage och sjukgymn. Billiga lefnadsomkostnader. Läkare: *Nils Tidmark.*

Fjällnäs Sveriges högst belägna luftkur- o. reaktionsort, c:a 800 mtr ö. h.; dock i björkregionen. Härlig natur, renaste luft. Ej lungsotspatienter. Bad. Läkare: *E. Knutson*, Sthlm.

Furusund Hafs- o. Gyttjebad i Sthlms norra skärg. v. stora segelleden $2^3/_4$ t. resa m. eleg. ångare fr. Grand Hôtel. Alla sort. bad. Billiga bost. 1:a kl. restaurant. Läkare: *K. Sohlberg.*

Grennaforssa vid södra stambanan. Berömd järnkälla. Gyttje- o. medic. bad. Mildt barrskogsklimat, härlig luft. Sjö. Bost. i brunnspark. Adr.: *Moheda.* Läkare: *A. Hygerth.*

Helsjön Gyttjebad och kuranstalt. Alla brukl. badformer, spec. gyttjemassagebad. Godt bord. Naturskön barrskogstr. Ren o. hög luft. Postadr.: *Horred.* Riksst. Läk: *Klas Björkman.*

Hjo Badanstalt. Sundaste läge i den förtjusande Guldkroken vid Vettern. Utmärkta bad. Goda bost. Läkare: Prof. *J. Vilh. Hultkrantz*, Uppsala; för gymnastik och massage D:r *C. Törnqren*, Sthlm.

Lannaskede Hälsobrunn och badanstalt. Härligt läge i skogrik trakt i Småland. Järnkälla. Alla brukliga badformer. Kneippbad. Läkare: *O. Sundell*, Hvetlandå.

Ljungskile, förträfflig rekreationsort, med väl serverade bad. Apotek. Järnkälla. Nytt societetshus. Öppen 1 Juni—1 evt. 15 Sept. Ångbåts- o. järnvägsst. Läkare: *Nath. Dahlberg.*

Loka, vid Bergsl. järnväg. Säs. 13 juni—13 aug. Naturskönt läge i högtl. skogstrakt. Reumat., hjärtfel, neurastheni. Berömda gyttjebad jämte alla vanl. badformer. Läk: Lifmed. *I. Hedenius*, Sthlm.

Lundsbrunn Hälsobrunn och badanstalt. Högt och torrt läge i naturskön trakt nära Kinnekulle. Vidsträckta parker. Berömd järnkälla. Billigt. Läkare: *E. Pontén*, Göteborg.

Lyckorna Hafsbad och klimatisk kurort i härlig natur å västkusten, kransad af yppiga, skogsklädda höjder. Läkare: *M. Blumenthal*, Sthlm.

Lysekil Klimatisk kur- och rekreationsort. Utmärkta gyttje-, kreuznacher-, half- och hafsbad, sjukgymnastik, massage. Tidsenliga anläggningar, billiga priser. Läkare: Prof. *A. Wide*, Sthlm.

Malen, Båstad. Fullständig kurort. Varm- och hafsbad. Vidsträckt barrskog. Gymnastik, brunnsdrickning, dietisk behandling. Lekstuga. Läkare: *Carl O. Segerberg*, Helsingborg.

Marstrand (»Nordens Madeira».) Hafskuranstalt med utmärkta bad, spec. gyttjebad, goda kommunikationer, billiga lefnadsomkostnader. Läkare: *J. Bauman*, Marstrand.

Medevi Skogssanatorium. Berömda järnkällor med radioaktiv utstrålning. Utmärkta gyttje- o. halfbad. Sol- o. luftbad. Kalla bad i Vättern. Terrängkurer. Dietiskt bord. Läk: *G. A. Alvin*, Sthlm.

Mörsils Sanatorium f. bröstsjuka, Jämtland. Öppet året om. Ren, stärk. fjälluft. Lätta komm. Första kl. bord. Elektr. belysn. Rikstel. Öfverläk: *T. Horney*, Mörsil.

Mösseberg Vattenkur. o. sanatorium, 1,100 fot ö. h. Öppet hela året. Nauheimerb. med flyt. kols., elektr. ljusb. Inhalatorium. Röntgen- o. Högfrekvensafd. Läk: *Fr. Odenius*, Sthlm.

Nybro Brunn- och badanstalt. Skogsklimat med präktig barrskog. Torr grusgrund. Nytt varmbadhus. Solbad. Elektriska glödljusbad. Billigt. Läk: Doc. *Kj. O. af Klercker*, Lund.

Nynäs Hafsbad modern, förstklassig sommar och vinterkurort med fullst. vattenkuranst. och alla moderna kurmedel. Mildt klimat, härligt läge. Läkare: *O. F. Åberg.*

Porla Brunn. Berömda, kraftiga järnvatten. Fullst. badanstalt. I termin: 1 juni—1 juli; II termin 5 juli—2 aug. Postadr.: Porla. Läkare: Lifmedikus: *E. O. Lidin*, Sthlm.

Ragunda Vattenkuranstalt och hälsokälla i östra Jämtland. Vackert läge vid den härliga Hammarsforsen, mildt klimat. Postadr.: *Hammarstrand.* Läkare: *Fredrik Bergvall*, Sthlm.

Ramlösa 204:e säsong. Järn- och Neuenahrliknande alk. källa; kall-, Nauheimer-, varmvattenkur; gyttjeb. Radiogenkur. Spec. diet för socker-, gikt-, njursj. & korp. Läk: *E. Landergren*, St.

Ronneby Brunn. Starkaste järnkällor, massage-, ljus-, hafsbad, kallvattenkur, dietkur. Läk: *Gunnar Forssner*, Sthlm. Ensk. praktis. d:r Har. Ernberg, dr G. Bergmark, dr Fr Zachrisson.

Ryds Brunns- och Badanstalt. Sveriges äldsta kneippkuranstalt. Naturskönt läge. Barrskog och insjöar. Lugnt och stilla. Läkare: *H. V. Kindblom*, Ryd.

Saltsjöbaden $^1/_2$ t. från Stockholm, badsanatoriet öppet hela året. Begär upplysning om priserna. Rum från 1: 50. Läkare: *Emil Zander* och *Olof Sandberg.*

Skagersbrunn vatten- och luftkurort med järnkällor i östra Värml. Härl. barrskog. Alla badformer. Sommarsäs. 1 juni—1 sept; öfriga årstider hvilohem. Läk: *J. O. A. Bergqvist*, Sthlm.

Strömstad Hafskuranstalt. Skyddadt läge. Mildt hafsklimat. Berömda gyttjebad. Järnkälla. Säsong 1 juni—15 sept. Läkare: *A. Berghel*, Stockholm.

Styrsö Hafsbad i Göteborgs skärgård. Mildt och jämt klimat. 50 minuters inomskärsresa fr. Göteborg. 1:a klass Hotell. Restauration, bad m. m. Läkare: *A. Kuylenstierna*, Göteborg.

Särö Hafsbad och kurort. Rik vegetation, Härliga promen. med utsiktsplat. Öppen året om. Tåg med Göteborg 18 ggr dagl. Läkare: *Georg Engstrand*, Särö.

Sätra Brunn. 1,4 mil från Sala. Stillhet, enkelhet. Barrskog. Gyttjebad, gymnastik, massage; särskild matordning för magsjuka. Öppen 13 juni—13 aug. Läkare: *R. Friberger*, Uppsala.

Söderköping Brunn och bad. Fullständig brunns & badkur. Sjukgymnastik och massage. Hetluftsbehandl. Enkelt lefnadssätt. Tidsenliga bostäder. Läkare: *R. Almberg*, Sthlm.

Södertelje Nytt badhus och societetshus. Utvidg. badhot. Spec. *Tvålmassageb.* Hafsbad. Sol- o. luftbad. Läk: *Axel Hellstenius*, Sthlm. För mass. o. gymnastik: d:r *N. Wennström*, Sthlm.

Tranås Vattenkuranstalt, öppen året om. Alla varma och kalla bad. Fullst. Kneippbehandling. Mild och ren luft. Naturskönt läge, vidsträckt barrskog. Billiga priser. Läkare: *H. Tham*, Tranås.

Trosa Bad- och sommarvistelseort. Naturskönt läge. Ren och stärkande luft. Utmärkta varm- och saltsjöbad. Läkare: *Hugo E:son Brand.* Billiga lefnadsomkostnader.

Tulseboda Brunn- o. kurort. Kyrkhult, Blekinge. 1 juni—1 sept. Naturskönt läge i högt liggande skogstrakt. Utmärkta bad. Apotek. Billiga lefnadsomkostnader. Läkare: *E. Kinnwall.*

Tyringe badanstalt & sanatorium. Öppet året om. Alla nu brukl. badformer. Naturskönt läge. Ren, stärkande luft. Mildt sydl. klimat. Billiga lefnadskostnader. Läkare: *O. Reimers*, Tyringe.

Ulricehamns Sanatorium och badanstalt. Öppet året om. Vidstr. skogsomr. Mer än 300 m. öfv. hafvet. Alla brukliga badformer, äfven elektriska. Läkare: *Johan A. Andersson*, Sthlm.

Varberg Hafsbad och gyttjebadanstalt. Bästa hafsbad, spec. gyttjebad Elektr. ljusbad. Billiga afgifter och lefnadsomkostnader. Läkare: Lifmedikus *Emil Jacobson*, Stockholm.

Visby Varmbads- och Kneippkur-anstalt. Mildt ö-klimat. »Ruinernas stad». Nytt: Kneippbyn m. lufthydd. o. solb. m. dusch i skogen o. kontin. strandb. v. öppna hafvet! Läk: *K. Kallenberg*, Sthlm.

Värmlands Eda vattenkuranstalt o. järnkälla. 10 juni—31 aug. Natursk., högt läge, milsvida skogar. Gyttje-, sol- o. sandbad, massage, sjukgymn. Elektricitet. Läk: *Alfr. Ternell*, Sthlm.

Östhammar Hafsbadanstalt. Skyddadt läge vid vik af Ålands haf. Berömda gyttje- och tvålmassagebad för reumatism. Härlig hafs- och skogsluft. Läkare: *F. Scherstén* Östhammar.

☛ **Medicinska förfrågningar** besvaras af resp läkare och för **närmare upplysningar** hänvisas till den af Sv. Kurortföreningen utgifna publikationen »Svenska Bad- och Kurorter» tillgänglig i bokhandeln) och till de olika kurorternas prospekt som erhålles genom kamrerkontoren samt Svensk Bad- och Turisttidning och Svenska Turistföreningen i Stockholm.